ELEMENTA LOGICÆ.

In gratiam Studioſæ juventutis in Academiâ *Oxonienſi*.

Authore EDOVARDO BREREWOOD, olim Collegii *Æneanaſenſis* alumno digniſſimo.

LONDINI,
Apud ED. GRIFFIN
pro THO. WHITAKER.
Anno Dom. 1649.

Ad Florentiſſimam *Iuventutem Academiæ* OXONIENSIS, PRÆFATIO.

VEritatem in puteo latentem non inconcinnè finxit Antiquitas. Nam poſtquam mens humana per lapſum fuit deprivata, clarum hoc, & ab ipſo lucis fonte petitum jubar, ulteriùs ſuſtinere non potuit, ſcintillulas tantùm & ſtricturas quaſdam priſtinæ ſuæ puritatis in ſe retinuit.

Hinc tot exercitatiſſima ingenia in rerum cauſis miſerè ceſpitant, & in errorum ſcopulos, per cognatas rebus apparentias impingunt navem : Hinc eſt, quod tantæ ſint appetitus recto, intellectus à vero deviationes : hinc eſt, quòd veritatis lucem non amiſimus potiùs quàm retinemus. Huic tam periculoſo morbo plura plura excogitârunt media mina, ſed eò infœliciùs, quò remedia plerumq; tardiora ſint quàm mala, & expeditiores hi medici in luctum fuerint quàm in medelam, ut qui miſereri magis nôrint humanæ ſortis, quàm noſtræ imbecillitati ſuppetias ferre.

Atque hic de omni remedio conclamatum putâſſent mortales, niſi mentem noſtram

ſtram tot modis læſam & impeditam, in ſe recepiſſet Logica reſarciendam: quæ cum rationem de curuli ſuo deturbatam, & falſitatum inquinamentis fœdiſſimè deformatam cerneret, nullum non movebat lapidem, quò huic divinæ auræ portioni, ſuus honos venuſtáſque conſtaret ſua. Ita enim nos in cognitionem rerum pulcherrimarum arrexit, ſic conſopitam rationis favillam in puriſſimam flammam excitavit, ne nihil turbidi vel fumoſi tantam poſſit claritatem devitiare. De igne *Veſtali* memorat *Plutarchus*, quòd ſi caſu aliquo extingueretur, eundem non liceret ab alio igne, utpotè impuro, accendere, ſed à ſolari radio repetenda eſt, tam de-

Plut. in vit. Numæ.

fæcatæ flammæ renovatio: nec extinctam hanc rationis & morientem lucem, à quo vis licet igne redintegrare; Logices unius jubar (si purè accendi vult) est admovendum. Quin & conceptus, veritati rerum conformat semper, sæpe adæquat, neque priùs definit comitem se nobis exhibere, quàm in naturæ recessum nos intromittendos curaverit ubi veritatis lampade sic colluſtrata cernemus omnia, ut nec latebit quod obscurum, nec distrahet quod incertum, nec obruet quod profundum. Logices ergò muneri tribuendum est, quòd in rebus veritatem disquirere simul possimus & assequi, cujus flamine qui verè plenus est, *Factus olor niveis pendebit*

Ovid. Met.

in

in aere pennis, quandamque videbitur cum Deo cognationem & neceſſitudinem contraxiſſe. Veritas enim ſic Deo eſſentialis eſt (quod ſcitè Philoſophi obſervârũt) ut ſi viſibili formâ ſe nobis repræſentare ſtatuiſſet, induceret lumen pro corpore, veritatem aſſumeret pro animâ.

Cum verò reliquæ Logicæ partes, ſuum habeant peculiarem uſum & dignitatem, tum hæc quæ in præſenti tractatu continetur, palmam cæteris præferre, imò præripere videtur. Diſcurſus enim dirigit & informat, argumentorum formulas ſubminiſtrat, Tyrones minùs exercitatos, ad diſputationis praxim inſtruit, & ad ipſos literarum apices præſternit viam. Et cum re-

ctum sit judex sui & curi
veritatem proponit argutiæ
lis, Sophismatúmque qua
tricis irretitam, è quibus c
men ipsam eluctatam co
nas, & ab omni grypho fa
liciter evolutam. Infinitu
essem, si singula percurrerem
& pro dignitate subjecti, su
siori tesserâ dilatarem; ab
undè mihi feciſſe videor, s
strictim & summam cute
stringam tantùm, ut qui rem
hîc attendam, non intruam
orationem Quantum vo
bis (selectissima juventu
Musarúmq; ingenua proles)
tractatus hic suppeditabit
subsidii, verborum compen
dio dici non potest, usu ma
gis & observatione depre
henditur. Tum demum hu
jus utilitatem percipietis ple
niùs, cum ad agones literari
os

os voſmet ſerio accingatis, & in palæſtram, non tanquã bos ad cerõſia, ſed velut inſtructi pugiles deſcendatis. Niſi ergò ignorantiæ ſocordiæque litare habeatis in animo, & cum *Phyrroniis* philoſophis nihil vos videre aut cognoſcere arbitremini, ut qui tutius fore ſtatuatis, dubitare de rebus, quàm ſcire, huc : cidite, & in amplexus virginis tam caſtæ ruite. Non eſt mihi (credite) tantæ ſeveritatis, quin amaſios quos non allicit patiatur: ſi qui verò ſint, qui ſuis monitis gerant morem, & in placitis tãtæ *Directricis* ſuaviter conquieſcant, hos veluti *Ariadneo* filo in ſcientiæ theſauros introducit, ubi rationem è cathedrâ differentem, paſſionem ſubſidentem fundo, ipſamq; Aul. Gel.

ipſámq; mentem terrena ſupervolantẽ, uno quaſi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt rivuli, qui tanquã mamillæ *Palladis*, lacte fluunt & vino, unde habeat infantulus literarum quod poſſit exugere, fortis quod haurire. Sed fruſtrà in hoc ſcrineo reconduntur gazæ, niſi & intromittantur qui accipiant, & egrediantur qui diſtribuãt. Ingredimini ergó (Muſarum deliciæ) & modeſtâ, ut par eſt, manu, quos fructus oſtendit carpite: neque tamen ita in re alienâ prodigos vos eſſe velim, ut quæ concedun-tur vobis in uſum trahatis ad luxuriem. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, ſed ſi laſciviant in ramos, ſi plantas evellãt & eradicent, hos perſequuntur

ut

ut latrones, non patiuntur ut advenas.

Quòd ſi adeo tenellæ quorumdam ſint & molliuſculæ aures, ut ſiccos Logices terminos ferre non poſſint, ſed velut admotâ camarinâ, ad duriora quæque nauſeent vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuiſſe explicari; doceri quidem poſſunt, ornari non poſſunt. Cum enim omnis oratio vel ad ὄρεξιν dirigatur, vel ad νόησιν, illa ad movendos affectus elegantias aucupatur, hæc ut inſtruat mentem, rebus adaptat voces, neq; ſolicita eſt quàm ornatè, ſed quàm ſignificãter animi poſſit ſenſa exprimere, annon is ad ludibriũ affectaret eloquentiam, qui Logicam tropis adornare pruriret, ſtomachúmq;

machúmq; cibi avidum illo
deret condimentis? Expedi
ant mihi definitiones, divisi
ones, distinctiones, figuri
floribúsq; depictas, & perpe
dant secum, quam tande
utilitatem ex hujusmodi sili
quis sint percepturi. Annon
hoc est cum Indis, margari
tas auríq; globulos denari
bus & labiis pendere, & mem
bris hujus curaturæ nescii,
ridiculè ornatum adaptare?
Adeóne verò auribus inservi
endum est, ut nulla saliva
nostræ possint arridere, nisi
quæ metaphoras sapiant, &
desitura sint in concentum?
Quantò satius est *Lysiæ* hi
stilum *Platonis* anteferre fa
cundiæ, de quibus sic censu
Favorinus apud *Gellium*, ut
si ex *Platonis* oratione ali
quid demas mutóve, de ele
gantiâ

Aul. Gel. l. 2. cap. 5.

gantiâ tantùm detraxeris, ſi ex *Lyſiæ*, de ſententiâ. Faciant ergò authori delicti ſui gratiam *Ciceroniani* & Rhetorculi, ſi in materiâ elegantiarum non capaci, voculis utatur ſiccioribus, quáſque in *Cicerone* ſuo paſſim non reperiant. Impingent fortè in verba inconipta, & horridula, quæ tamen ſi propiori ocello intueantur, *Bruti* baculo, quod *Apollini* parabat offerre, invenient non diſſimilia, cujus intus ſolidum aurum corneo velabatur cortice. Meminerint, etiam in Epulis ſuum acrimoniæ conſtare uſum, & acerbiora tantum abeſt ut diſpliceant, ut nonnunquam ſtomachum excitent & in novum erigant appetitum, *Nec cibus ipſe juvat morſu fraudatus aceti.* *Liv. l. 2.* *Mart. Epigr.*

Hunc

Hunc igitur libellum, in
rem veſtram viſum eſt do
nare typis ; non prurigine
quadam vexandi, præla, ne
ut Authori opus hoc poſ
humum famam aliquam au
exiſtimationem conciliaret
(non enim adeò eviluit in
rep. literariâ tanti viri no
men ut ex adoleſcentiæ ſu
nucibus & luſu poſteritati
gratiam emendicaret) ſed u
ſtudioſa juventus his velita
tionibus eò uſque aſſueſce
ret, donec ad arma magi
ſtataria poſſit deſcendere.
His accedit, quòd in hujus li
belli tranſcriptionibus mul
tum olei & ſudoris impende
bant juniores, bonáſque ho
ras, quas in medullam collo
carent, miſerè prodigeban
in cortices. Tanto labori
ex hujus tractatus impreſſio

e tandem visum est succur-
ere, ut sublatis qui in ma-
uscripta exemplaria irrep-
erant, erroribus, correctus,
imáque severiori castigatus,
n lucem prodiret. Favete
rgò, Academici, imò &
ovete partum hunc orbatum
atre; vultus sanè paternos
aud obscurè refert, eóque
agis in clientelam vestram
ignus est ut recipiatur, quò
minùs indigeat. Quód si
ppellam hanc eo quo
tudiosos decet candore tra-
taveritis, alias etiam vene-
randi Capitis lucubrationes
xpectate, quæ limam, &
ucem, addo & censuram ma-
gis ferent. Vos interim his
truamini, clarissimique viri
famam eo studio colite, quo
lle neglexit. Neque jam (ut
rari cujusque fatum est) ideò
vilescant,

vileſcant, quia communicatur & ſunt in promptu, nec tam ſalutaris aquæ ſatietas vos capiat, quòd facilis detur ad hos fontes recurſus. Iſtud pro te, libelle, lectori anſpondere, quòd ejus, quam i te impendet, operæ non i cariturus fructu, *Si candidus aure, Et matutina ſi ti fronte venit.*

Mart. Epigr.

Gulielmus Baker us Oxon.

Academiæ alumnus.

INDEX.

SECTIO. I.

DE definitione propoſitionis.

Sectio. II.

In qua dubitationes reſolvuntur.

Sectio. III.

De propoſitionis partibus, & imprimis de Nomine.

Sectio. IV.

De Altera propoſitionis parte: Verbo.

Sectio. V.

De Diviſione propoſitionis ſecun-

dum

dum ſubſtantiam, & de definitione Categoricæ propoſitionis.

Sectio. VI.

In qua dubitationes reſolvuntur.

Sectio. VII.

De triplici materiâ Categoricæ propoſitionis.

Sectio. VIII.

De diviſione Propoſitionis ſecundum quantitatem & ejus explicatione.

Sectio. IX.

In quâ dubitationes reſolvuntur.

Sectio. X.

De diviſione Propoſitionis ſecundum Qualitatem Rei, & ejus expoſitione.

Sect.

Sectio. XI.

De Divisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

Sectio. XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

Sectio. XIII.

De accidentibus Categoricæ propositionis, & primò de oppositione, ejusque legibus.

Sectio. XIV.

De oppositorum legibus.

Sectio. XV.

In quâ dubitationes resolvuntur.

Sectio. XVI.

De Æquipollentiâ propositionum

Sectio. XVII.
De Æquipollentiæ Regulis.

Sectio. XVIII.
Dubitationes resolvuntur.

Sectio. XIX.
De conversione Propositionum.

Sectio. XX.
De tribus conversionis Modis.

Sectio. XXI.
Dubitationes resolvuntur.

Sectio. XXII.
De propositione hypotheticâ.

Sectio. XXIII.
De propositione Modali.

Sect.

Sectio. XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

Sectio. XXV.

De argumentatione.

Sectio. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

Sectio. XXVII.

De Enthymemate.

Sectio. XXVIII.

De Inductione.

Sectio. XXIX.

De Exemplo.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

Propositio est oratio indicativa, congrua, & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, & accidentium cumulo.

Genus est *Oratio*. Oratio autem nihil est aliud quàm vox complexa ad placitum significans.

Nota enim quòd vox est duplex,

Incomplexa vel simplex, quæ unam rem significat, ut homo.

Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus consistit, ut homo est animal; hæc autem est oratio.

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe, 1. ut sit indicativa, 2. ut congrua, 3. ut perfecta, 4. ut verum vel falsum enuncians, 5. ut sit sine ambiguitate.

1. *Indicativa.* Propositio indicativa bifariam.
- Grammatica; quia efficitur per verbum indicativi modi.
- Dialectica; quia judicat liquid esse vel non esse. Ut hæc propositio, *Socrates* est philosophus, indicat aliquid esse: hæc verò homo non est equus, indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.*) (i.) ritè instituta & compacta secundum Grammaticorum regulas; ideo hæc oratio, *Cicero* est vir doctus, non est propositio.

3. *Perfecta.* Nota enim quòd duplex est oratio, Altera.
- Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit animo auditoris, id est, cui auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.
- Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.*) Nota quod verum est quando res ita se habet, ut per orationem significatur, ut in hac propositione homo est vivens; falsum autem est, quando

reve à ita non eſt, ut per orationem eſſe ſignificatur, ut homo eſt Bos. Quocirca oratio, quæ nec verum, nec falſum ſignificat, non eſt propoſitio. Eſt autem hæc maximè propria nota propoſitionis.

Sine ambiguitate.) (i.) Quæ plures ſignificationes non habet, nec dubium & ancipitem ſenſum parit in mente auditoris.

Nota. Quòd eſt duplex ambiguitas. Namque eſt alia

- In voce ſimplici, & dicitur æquivocatio, quæ eſt unius vocis in plures ſenſus diſtractio, ut hæc vox, canis, quæ & canem domeſticum & piſcem ejus nominis ſignificat.
- In voce compoſitâ, ſive oratione, quæ amphibolia dicitur, ut in hac, Aio te *Æacida Romanos* vincere poſſe. Nam in utroque ſenſu intelligi ea poteſt, vel ut *Romanos* illevinceret, vel ut ab iis vinceretur, utramque definiti excludit.

SECTIO. II.

In qua dubitationes reſolvuntur.

Objectio. VOx complexa non definitur; propoſitio autem cùm ſit oratio eſt complexa. Ergò non definitur.

Solutio. In propositione, Consideratur & { Materia, quæ sunt voces simplices. Forma, quæ est ipsarum vocum cõnexio. Igitur quoad materiam est complexa, quia in ea multæ voces sunt; quoad formam incomplexa, quia omnium vocum est unica connexio.

Object. Aliqua vox simplex, ut hoc verbum legō, vel amo, est propositio, quia verum vel falsum significat, at non est oratio. Ergo omnis propositio non est oratio.

Solut. Propositio duplex est, alia { Explicita, quæ constat explicitè vel expressè ex pluribus vocibus, ut ego sum legens. Implicita, quæ licèt sit simplex quoad vocem & sonum, est tamen complexa, quoad significationem & sensum, ut legō. Nam significat primò actionem legendi, secundò personam legentem, scilicet primam, tertiò tempus in quo legit, scil. præsens; est ergo propositio implicita, non explicita.

Solut. 2. Vel dicendū, quòd { Vocis, & sic simplicia verba sunt. Sensus, & sic sunt propositiones

lego, amo, &c. Considerantur bifariàm, ex parte tiones, quatenus multarum vocum significationes continent, & in multas voces resolvi possunt, ut lego, (1) ego sum legens.

Object. Oppositа non debent in eadem definitione poni; sed verum & falsum sunt opposita, & invicem sibi repugnant Ergo in hac definitione malè ponuntur.

Solut. Oppositа ponuntur in definitione, vel
- Copulativè, notâ conjunctionis interveniente, & sic malè.
- Disjunctivè, quando nota disjunctionis intercedit, & sic certè poni possunt: ut in hac definitione.

Object. Ista oratio propositio est, *Petrus cras morietur*, non tamen verum vel falsum significat, nam responderi non potest, cum ea vera an falsa sit, cum vel cras mori, vel ultra videri possit.

Solut. Significat verum vel falsum determinatè, vel indeterminatè; nota enim qd pro-
- Determinatè in materia necessaria, vel impossibile, vel contingenti de præsenti.
- Indeterminatè in materia contingenti de futuro, ut *Socrates* cras morietur, contingens futurum est. Nam licèt nec sit determinatè verum, nec determinatè falsum, cras moriturum *Socratem*: est ta-

positio significat verum vel falsum, | men sine dubio verum vel falsum; omnis ergò propositio significat verum vel falsum aut determinatè aut indeterminatè.

Objct. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda; sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in lib. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse; ergò omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex, { Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate. Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

2. Vel dicendum, quòd propositio { Per se univoca est & sine ambiguitate. Per accidens, scilicèt vitio *Sophistæ*, ambigua est, ut aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis fit calida.

Objct. Omnis definitio constat ex genere & differentiâ, ut inquit *Porphyrius* in capite de differentiâ. Sed hæc sic non constat. Ergò est mala.

{ Essentialis, quæ internam rei essentiam declarat, & ex genere & differentia essentialibus constitit.

De-

Solutio. Definitio est duplex, aut

Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentiâ non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO. III.

De propositionis partibus, & imprimis de Nomine.

Partes propositionis sunt duæ,

Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars.

Verbum quod est ejusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur; aliæ enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcunque aliquid determinate significant, habentur pro nominibus.

NOmen est 1. Vox 2. Significativa ad placitũ. 3. Sine tempore. 4. Cujus nulla pars separata aliquid significat. 5. Finita & 6. Recta. Cujus partes sic explico.

1. *Nomen est vox.*) Est autem vox nihil aliud quàm sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, linguâ, palato, labiis, dentibus efformatus.

Prolatio, ut ab ore animalis proferatur.

Unde ad rationem vocis duo requiruntur, tum

Formatio, ut in ore fingatur vel formetur sonus priusquam ex ore exeat. Unde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamvis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

2. Significativa ad placitū. Nota enim, quòd duplices sunt voces significativæ, nam aliæ significant

Naturaliter, ut illæ quæ idem apud omnes significant, ut canum latratus, hominum gemitus, &c.

Ad placitum, (i.) ad Voluntatem imponentis, ut quæ certarum rationū sunt propriæ, nam illæ voces non idem significant apud omnes, ut hæc vox homo, hominem apud omnes gētes non significat, sed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Latini*, qua ipsam exprimant.

3. (*Sine tempore*) (i.) sine temporis consignificatione, ut scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non consignificat.

Nota quòd aliud est, tempus

Significare,
Implicare,
Consignificare. Id tempus significat, quod impositum est

est ad ipsum principaliter designandum, ut hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, ut prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod unà cum principuo significato, tempus connotat, ut curro, amavit, &c.

4. Cujus nulla pars separata, aliquid significat. Nota quòd duplices sùt partes nominis & verbi. Nam aliæ sunt

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, s. syllabæ quarum neutra aliquid significant; syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediatè conficiũtur.

Simplicia quæ non componuntur ex aliis nominibus, ut homo, lapis, &c.

Nota, quòd nomina sunt duplicia, alia

Composita, quæ ex aliis simplicibus cõstant, ut signiferus, respublica, &c. Nota autem, quòd nomina composita, cum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licèt aliquid significent, id tamen faciunt non ut partes nominis sunt, sed ut partes orationis.

5. *Finita.* Nota quòd vox

- Finita, est quæ certam aliquam rē significat, ut homo, lapis, &c.
- Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, ut non homo, non lapis, &c. quia non homo significat quidvis præter hominem, quocirca vox finita est vox positiva, infinita autem est negativa.

6. *Recta.*] Recta vox est, quæ in recto casu i. nominativo posita est. Obliquæ enim voces, quæ scil. alterius sunt casus quàm nominativi, non nomina, sed casus tantùm nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO. IV.

De Alterâ propositionis parte: Verbo.

VErbum est 1. *vox significativa ad placitum* 2. *Cum tempore.* 3. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* 4. *Finita,* & 5. *Recta.* Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur.

1. *Vox significativa ad placitum.*] Ut excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2. *Cum tempore.*] Ut distinguatur à nomine quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Nota enim quòd verbum habet duplex significatum.

- Principuum, in quo à nomine non distinguitur, ut lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.
- Secundarium minusq; præcipuum, idque duplex, scilicèt
  - Personam, ut amo præter amorem, primam personam significat.
  - Tempus, ut amo significat præsēs tempus, atq; his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* Ut distinguatur ab oratione.

4. *Finita.*] Ut distinguatur à verbis infinitis (i) non verbis infinitivi modi, sed negationibus verborum, ut non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem, ut nomina.

5. *Recta.*] Ut excludantur verborum casus. Nam cætera vniversa quæ non sunt indicativi modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem, quòd licèt propositiones ex aliis interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt eæ aliter propositionis partes, quàm quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO

SECTIO. V.

De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

Nota quòd propositio, trifariàm dividitur, secundum { Substantiam. Quantitatem. Qualitatem.

Dividitur propositio secundum substantiam { In Categoricam seu simplicem. In Hypotheticam sive compositam.

Nota quòd Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariã, nempe & { Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticæ sunt orationes. Secundum formam, quia forma categoricæ est connexio subjecti & prædicati per copulã, sed forma hypotheticæ est connexio ipsarũ categoricarum per aliquam cõjunctionis notam. Ut in hac Categorica, homo est animal, materia ejus sunt tres ex voces simplices, homo est animal; forma est cõnexio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quòd

interce-

intercedit, In hac autē hypothetica, Si homo eſt rationalis, & aſinus eſt irrationalis, tum, &c. Materia proxima ſunt duæ illæ propoſitiones quæ connectuntur per copulativam conjunctionem, forma autem eſt ipſa connexio.

Propoſitio Categorica, eſt ea propoſitio, quæ conſtat 1. ex ſubjecto, 2. prædicato, & 3. copula, 4. tanquam ex partibus proximis, Ut homo eſt animatus.

1. Nota quòd ſubjectum eſt ea pars propoſitionis quæ præcedit copulam, ut in dicta propoſitione (*homo.*)

Duo hic obſerva, 1. quòd non quicquid præcedit copulam in propoſitione eſt ejus ſubjectum, ſed ea pars propoſitionis quæ præcedit; nam ſigna etiam præcedunt, ſed non dicuntur ſubjecta, quia non ſunt partes, ſed accidentia propoſitionis.

Secundò obſerva, Quòd cum dicitur ſubjectum id eſſe quod præcedit verbum, in propoſitione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, ſed quod in ſignificatione & ſenſu, ut in hac propoſitione, philoſophus eſt *Socrates*, *Socrates* eſt ſubjectū, quia licèt ſequitur in ſono, tamen in ſenſu & conſtructione præcedit.

2. Prædicatum eſt, quod ſequitur copulam in propoſitione, ut in dicta propoſitione (*animatus.*)

Mu-

Nota, quòd duplex est prædicatum in propositione, alterum
- Materiale, id scil. quod sequitur verbum principale & quod per copulam unitur subjecto.
- Formale, ipsum nimirùm verbum, ut in dictâ propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Object. Prædicatum & copula sunt diversæ partes propositiones. Ergò copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diversæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum consideratur, vel
- Ut adjacet subjecto, & sic est prædicatum.
- Ut unit prædicatum materiale subjecto, & sic est copula.

3. Copula est ipsum verbum substantivum, quod intercedit inter subjectum & prædicatum, & unum copulat alteri. Ut in dictâ propositione (est.)

Duo hîc notanda. Primum, quòd verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis, sed solummodò substantivum, ut verbum sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. ut in hac propositione. *Plato* legit librum, legit non est copula, sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato* est legens librum.

Expli-

Secundò nota quòd copula ponitur in propositione bifariam, vel

{ Explicitè, ut in hac propositione, homo est corpus.
Implicitè, ut in hac, homo vivit, Ubi copula intelligitur in verbo adjectivo vivit; talis autem propositio resolvi potest in explicitam per verbū

substantivum (est) & participium præsentis temporis, hunc in modum, homo est vivens.

4. Nota quòd ea particula (tanquam ex partibus proximis) adjicitur ad excludēdā hypotheticam propositionem hac enim habet duplices partes; aliæ sunt

{ Proximæ, nempe categoricæ propositiones.
Remotæ, scilicèt, subjectum, prædicatum & copula, ex quibus Categoricæ conficiuntur. Conficiuntur igitur hypotheticæ propositiones etiam ex subjecto, prædicato, & copulâ, sed non tanquam ex partibus proximis sicuti Categoricæ;

SECTIO VI.

SECTIO. VI.

In quâ dubitationes resolvuntur.

Object. MEmbra omnis bonæ divisionis debent esse oppositæ; at membra hujus divisionis non sunt oppositæ; Ergò propositio malè dividitur. Minor

nor probatur, quia unum oppositum non est pas alterius, at Categorica propositio est par Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In categorica propositione duo spectantur, nempe

- Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ, scil. voces simplices, sunt etiam partes licèt remotæ hypotheticæ.
- Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma categoricæ est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricarum propositionum per conjunctionem.

Ob. Sunt tantùm duæ partes orationis secundum dialecticos, scil. nomen & verbum. At omnis propositio est oratio. Ergo sunt duæ solùm partes propositionis, & non tres, subjectum, prædicatum, & copula.

Resp. Propositionis partes sumuntur, vel,

- Penes modum significandi, sic duæ solùm partes distinctæ sunt, sc. nomen & verbum quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.
- Penes ordinem collocandi in propositione, & sic tres sunt, subjectum, prædicatum, & copula, quia subjectū præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duæ solùm

solùm sunt distinctæ essentialiter, nam subjectū & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Object. Bona definitio debet convenire omnibus quæ sub definito continentur; sed hæc definitio non convenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hic, lego, pluit, vincit, Categoricæ sunt, carent tamen & subjecto & prædicato. Ergo malè definitur.

Resp. Subjectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expresse, cun explicantur; aut 2. implicitè, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterū, ut in hac *Socrates* amat, exprimitur subjectum, sed latet prædicatum. In hoc autem, lego, & subjectum intelligitur & prædicatum. Resolvi tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, & fieri explicita, ego sum legens.

Quocirca omni propositio ex illis tribus constat, vel explicitè, vel saltem implicitè (i) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessariò intelliguntur.

Notandum autem quòd semper, ubi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adjicitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quòd est. Ut in hac propositione, homo est, (i) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO

SECTIO. VII.

De triplici materia Categoricæ propositionis.

Materia propositionis duplex est,
- Ex quâ conficitur; & sic subjectum, prædicatum, & copula sunt ejus materia.
- Circa quam; quæ; est res habitudo subjecti ad prædicatum.

Hæc verò materia triplex est.
1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cum prædicatum necessariò affirmatur de subjecto, ut in hac propositione, homo est animal. Necessarium enim hominem esse animal. Necessarium enim definitur id quod non potest aliter se habere. Quocirca illæ propositiones vocantur necessariæ, quatũ prædicata non possunt aliter, quàm convenire subjectis.

2 Materia impossibilis est, cum impossibile sit prædicatum verè affirmari de subjecto ut in hac propositione, homo est Asinus, & in hac, arbor est lapis, &c. quia impossibile est hominem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam impossibile definitur, quod non potest ita se habere.

3. Materia contingens est, quando prædicatum medio quodam modo se habet, & potest

teſt vel adeſſe vel abeſſe a ſubjecto, ut in hac, homo eſt doctus, nam contingit homini, ut ſit doctus, cum poſſit eſſe vel doctus vel indoctus. Et in hac, lapis eſt rubens, nam poteſt lapis vel rubens eſſe vel alterius coloris. Nam contingens definitur, quod poteſt eſſe vel non eſſe. Quocirca, 1. Propoſitio neceſſaria ea eſt, in quâ prædicatum ſubjecto convenit ex naturâ ſubjecti. 2. Impoſſibilis, in quâ prædicatum ex naturâ repugnat ſubjecto. 3. Contingens, in quâ prædicatū nec repugnat naturæ ſubjecti, nec ſubjecto ex naturâ convenit, ſed velut indifferens eſt.

Ex quibus colligitur, quòd in materiâ neceſſariâ, propoſitiones omnes affirmativæ veræ ſunt, negativæ falſæ, ut homo eſt animal, vera eſt, homo non eſt animal, falſa. In materiâ impoſſibili contra, negativæ veræ, affirmativæ falſæ, ut homo eſt Leo, falſa; homo non eſt Leo, vera. In materiâ contingenti, vel veras, vel falſas eſſe non repugnat, ut homo eſt doctus, homo non eſt doctus. Utraque enim vel vera eſſe poteſt vel falſa.

SECTIO.

SECTIO. VIII.

De divisione Propositionis secundum quantitatem & ejus explicatione.

Propositio categorica dividitur secundum quantitatem in propositionem
1. Universalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

PRopositio *universalis est ea, cujus subjectum terminus communis, signo universali ampliatus, ut omnis homo vivit, nullus homo est Asinus.*

Nota quòd terminus communis est vox apta prædicari de pluribus, (i.) quæ talem rem significat quæ est communis multis; sicut hæc vox homo, est vox communis, quia rem significat quæ pluribus convenit, ut *Socrati, Platoni*, omnibus singularibus hominibus.

Nota secundò quòd signum universale est quòd facit terminum cui conjungitur universaliter capi, sive affirmativè, sive negativè. Ejusmodi sunt omnis, quilibet, unumquodque, nullus, nihil & hujusmodi.

1 Ut ejus subjectum sit vox universalis, unde hæc universalis non est, Omnis *Socrates* est philosophus.

2. Ut subjecto præfixum sit signum universale, unde hæc

universalis non est, aliquis homo est vivens, quia licèt subjectum per se sit universale, ratione tamen signi restringitur & fit propositio particularis.

Notandum igitur quòd tres illæ conditiones requiruntur ad propositionem universalem.

3. Ut subjectum universaliter capiatur, non collectivè sed distributivè (i) ut prædicatum omnibus cõveniat, quæ sunt sub subjecto, non solùm collectivè verùm etiã distributivè acceptis; unde hæc nõ est universalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septẽ, quia prædicatum non convenit cuilibet singulari sub subjecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

2. *Propositio particularis est illa, cujus subjectũ est terminus communis signo particulari contractus, ut aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter, & hujusmodi, quæ aliquid per se communiter contrahere & restringere possunt.

1. Ut subjectum sit vox communis; unde hæc non est particularis, aliquis *Virgilius* est Poeta.

2. Ut subjectum contrahatur per signũ particulare, unde

Unde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nimirùm,

ſunde hæc, homo eſt albus non eſt particularis ob defectum particularis ſigni.

3. Ut ſubjectum per ſignum determinatũ non unam rem ſingularẽ ſignificet determinatè, ſed indeterminatè ſupponat pro individuo vago: undè hæc non eſt particularis, hic homo eſt albus; quæ licèt reſtringit, hoc tamen determinatè, non indeterminatè, (i) ad rem certã & ſingularem; particularis autem licèt reſtringit ad rem ſingularem, non tamen ad certam, ſed vagam & incertam, ita ut multis applicari poſſit.

3. *Propoſitio indefinita eſt ea, cujus ſubjectum eſt terminus communis ſine aliquo ſigno ſibi adjuncto. ut homo currit, equus eſt animal.*

Notandum, quòd indefinita propoſitio non ita appellatur, quia non habet definitam & certam quantitatem, ſed quia nullam habet ſignum expreſſam, (i nec univerſali, nec particulari, nec ſingulari ſigno determinatam. Nam indefinita propoſitio in re habet quantitatem, ſed non ſecundum enunciandi modum.

Neceſſariâ & impoſſibili obtinet in ſenſu quantitatem univerſalis, ut homo eſt an-

mal, idem valet quod omnis homo est animal; homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim quòd indefinita propositio in materiâ.

Contingenti, obtinet quantitatem particularis, ut homo est doctus, idem quod aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquivalenter, vel universalis, vel particularis, sed formaliter neutra.

5. *Propositio singularis est illa, cujus subjectum est vox singularis, vel vox universalis singulariter accepta. ut Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de uno solo, ut, *Socrates*, *Plato*, *Virgilius*, *&c.* (i.) quæ rem unicam & singularem significat.

Nota autem quòd vox universalis dupliciter sumi potest singularis,

Propriè, per adjectionem signi demonstrativi primitivæ speciei, ut hic homo, iste equus, &c.

Impropriè & figuratè, ex suppositione: quando vox universalis pro singulari supponitur, ut Poeta pro *Virgilio*, Orator, pro *Cicerone*; prioris autem generis singularia, singularia demonstrativa dicuntur, & quoad vocem & sensum singularia sunt; posterioris verò

verò dicuntur ſingularia per ſuppoſitionem, quia licèt ſecundum vocem Univerſalia ſunt, tamen ſecundum uſum & applicationem vocis ſingularia ſunt.

Hic autem nota diſcrimen inter ſingularia & particularia ſigna. Nam in hoc conveniunt, quòd utráque adhibita voci univerſali tollunt univerſalitatem ipſius vocis, eamq; contrahunt. Sed in hoc differunt, quòd ſigna ſingularia, vocem, cui adjiciuntur, ad rem certam & demonſtratam reſtringunt, ut hic homo legit, iſte homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, ut quidam homo eſt philoſophus, aliquis equus eſt albus, &c.

SECTIO. IX.

In qua dubitationes reſolvuntur.

Object. ARiſt. in lib. 1. de interpret. cap. dividit propoſitionem in univerſalem & ſingularem, nihil loquitur de indefinita & particulari. At diviſio Arist. eſt bona. Ergo ſuperflua eſt hæc quadrimembris diviſ-

Resp. Duplex spectatur quãtitas in propositione, vel ex parte

- Subjecti solùm, & sic omnis propositio aut est universalis aut singularis, qnia omne subjectum per se acceptũ, aut singulare, aut universale est.
- Signi, & sic est quadruplex, quia si sit signum
  - Universale, est propositio universalis.
  - Particulare, est particularis.
  - Singulare, est singularis.
  - Nullum, est indefinita.

Nota autem, quòd in æstimandâ propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est, sed subjecti, sic quò talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subjecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates* est omnis homo, singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus*, est universalis.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ, quæ habent omnes easdem partes; at omnes hæ propositiones habere possunt easdem partes, ut omnis homo vivit, aliquis homo vivit, hic homo vivit, homo vivit, quia habent idem subjectum, prædicatum & copulam; ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundũ

ſubſtantiam ſed ſecundùm quantitatem; quo circa licèt interdùm habeant eaſdem partes, quoad eſſentiam partium, non tamen quoad extentionem, hæc enim in omnibus variatur.

Object. Hæc propoſitio eſt particularis, non omnis nemo legit, verum ſubjectum in eâ non eſt terminus communis, ſigno particulari determinatus, Ergò propoſitio particularis male definitur. Major apparet ex regulis æquipollentiæ.

Reſp. Duplicia ſunt ſigna particularia, alia
- Formaliter & expeſſè, ut aliquis, quidam, alter, &c.
- Æquivalenter & implicitè, ſ. quoad ſenſum, & ſic ſignum univerſale præfixo ſigno negativo eſt particulare; quocirca licèt in eâ non ſit ſignum particulare quoad vocem, eſt tamen quoad ſenſum.

Ob. Iſta propoſitio, Tantùm homo eſt rationalis, eſt indefinita; non enim eſt aliqua exceteris, tamen ibi non eſt terminus communis ſine ſigno, Ergò indefinita male deſcribitur.

Reſp. Propoſitio indefinita eſt, in quâ ponitur ſubjectum ſine ſigno, (i) non ſine quovis ſigno, ſed ſine ſigno quantitatis, extendens ſcil. vel contrahens propoſitionem. Hæc autem ſigna tantùm, ſolùm, &c. non ſunt ſigna quantitatis, ſed excluſiones, quæ nullam vim exercent in terminum cui adjunguntur, ſed ea ſunt diverſa à ſubjecto.

Objec.

Ob. Illa propositio, totus *Socrates* est albus, habet pro subjecto terminum singularem, non tamen est singularis; ergo singularis propositio male definitur: minor probatur, quia nulla singularis propositio æquivalet universali, at illa æquivalet huic, Omnes *Socrates* partes sunt albæ. Ergo.

Resp. Ista propositio est
- Formaliter singularis.
- Resolutivè universalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectivè pro perfecto *Socrate*, singularis est si distributivè, prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis*, universalis; igitur est formaliter singularis, sed reductive universalis.

Object. In istâ propositione, Cujuslibet hominis equus currit, subjectum est terminus communis signo universali determinatus, non tamen est universalis propositio. Ergò.

Resp. Subjectum istius propositions est (equus) non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subjectum esse non potest, ideoque cùm signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO. X.

De Diviſione Propoſitionis ſecundum Qualitatem Rei, & ejus expoſitione.

Notandum quòd duplex eſt qualitas propoſitionis. Altera ex parte

Rei. Quæ ſcil. convenit propoſitioni ratione rei quã ſignificat, ut veritas & falſitas. Nam propoſito ideò vera falſa eſt, quia in re ita eſt, non eſt, quemadmodum ſignificatur per propoſitionem.

Vocis. Quæ ſ. immediate & per ſe propoſitioni convenit, ut affirmatio & negatio. Illa qualitas materialis eſt, hæc formalis.

1. Causâ & fundamento ſic in re.

2. Subjecto, ſic in intellectu.

3. Signo, ſic in propoſitione.

Notandum enim quòd veritas & falſitas eſt in aliquo trifariam, vel ut in

Intellectus ſubjectum eſt, quia in ſe concipit veritatem & falſitatem. Propoſitio ſignum eſt, quia ea explicat. Ratio cauſa eſt, quia nulla propoſitio eſt vera, niſi quia cum re quadrat, nec falſa niſi quia cum eâ diſſidet.

Ver

Propositio igitur
- Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet, quemadmodum per propositionem significatur se habere.
- Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet, quàm per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subjectum, prædicatum, & copulam. Ergò omnis propositio est vera.

Resp. Propositio consideratur vel
- Quoad formam propositionis, quæ in conjunctione prædicati & subjecti per copulam consistit, sic omnis vera est.
- Quoad materiam substratam, i. rem ipsam, quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illa autem sunt subjectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

Ex quâ seu interna, quæ materia cõpositionis dicitur, sc. ex quâ propositio componitur; sic subjectum, prædica-

Resp. Materia est duplex { tum, copula ejus materia est. Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest, nempe id quod propositio significat. & res significata per propositionem ejus materia est; & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Objectt. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione; sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, ut lego, curro, &c. Ergò aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Major est *Arist.* procemio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est. { Secundum vocem, & ea est solùm in propositionibus explicitis. Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hûc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Objectt. Eadem propositio, vera esse potest & falsa. Ergò membra non satis distinguûntur. Antecedens patet, quia hæc propositio *Petrus* sedet, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i.) materia compositionis, & quoad hanc non mutatur.

2. Sig-

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, qua semper idem significat.

Resp. In propositione tria ista spectantur.

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem ejus vel discordiam cum re significatâ, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandē conformitatem significat quam prius. Quocirca licèt eadē propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significādi.

SECTIO. XI.

De Divisione propositionis secundum qualitatem vocis.

Affirmativa est, in qua copula principalis affirmatur, i. cùm copulæ principali nullū negationis signū præfigitur, ut homo est rationalis.

Propositio

Negativa est, in quâ copula principalis negatur, i. quando verbo principali præfigitur negationis signum, ut homo non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam duo notanda sunt. 1. Quòd in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quævis propositionis pars, sed solùm copula respicienda est, non verò prædicati vel subjecti: ubi enim verbum non negatur, licèt & subjectum & prædicatum negentur, propositio affirmativa erit, ut non homo est non equus.

Secundò notandum, quòd non ex cujuscúq; copulæ affirmatione vel negatione in propositione æstimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solùm ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Ut hæc propositio, qui non studet est indoctus, est affirmativa, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterũ. Hæc autẽ, quicunq; vivit non est mortuus, est negativa, quia principale verbum negatur.

Duplex enim copula est,

- Principalis, cujus vi subjectum & prædicatum in propositione copulantur.
- Minus principalis, quæ non connectit prædicatum subjecto, sed partes subjecti ad se invicèm, aut partes prædicati ad se invicèm. Ut in hac propositione, *Socrates* qui est Philosophus, est fælix; prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subjecti, ejus partes invicèm cõnectens; hoc enim totum, *Socrates*

crates qui est Philosophus, habet locum subjecti in eâ propositione: Verbum autẽ posterius est verbum principale, & propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subjecto, &c.

Nota quòd apud dialecticos negatio est triplex:

Privans, ut homo est indoctus.

Infinitans, ut homo est non doctus.

Negans, ut homo non est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionem negativã facit. Ita quòd negatio præposita aliis partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis, sed ejus solùm termini cui conjungitur.

Ob. Arist. In lib. de Interpretatione, cap. de oratione, facit affirmationẽ & negationẽ, species propositionis, ergò nõ sũt ejus qualitates.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur:

Formaliter, pro compositione affirmativâ, vel negativâ prædicati cum subjecto; hæ qualitates sunt.

Materialiter, pro propositione affirmativâ vel propositione negativâ; hæ species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negativa est, Nullus homo est Asinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subjecto. Ergò negativa propositio malè definitur.

Sol. Præponitur
- Quoad vocem subjecto.
- Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum universalitatis, in subjectum, sed quatenus signum negationis in verbum vim exercet.

Notandum enim, quòd signa negativæ qualitatis sunt duplicia. Alia
- Purè negativa, ut non, nec &c.
- Mixta, quæ cum negatione i. qualitate, etiã universalitatem, id est, quãtitatẽ propositionis designant: Ut nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis proponitur propositioni, licèt quantum ad quantitatem vim exerceat in subjectũ, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim est regula est, quantitatem propositionis à subjecto, qualitatẽ à copulâ sumendam esse.

Object. Hæc propositio *Socrates* est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cùm unum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergò

pro-

propositio insufficienter dividitur secundum qualitatem.

Sol. Propositiones affirmativæ & negativæ sunt, vel

- Puræ
  - Affirmantes, ut *Socrates* est.
  - aut Negantes, ut *Socrates* non est.
- Mixtæ, quæ utrámq; qualitatem participant, partimq; affirmativæ, partimq; negativæ sunt, ut *Socrates* est, vel non est, cum alterum principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Object. Si negatio debet præcedere verbum in negativâ propositione, aut ergò mediatè, aut immediatè: Non mediatè, quia tum hæc est negativa, non homo est animal: Nec immediatè, quia tum hæc non est negativa, Nullus homo est animal, quia præcedit negatio immediatè, non verbum, sed subjectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum immediatè, aut quoad vocem, ut in hac, homo non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, ut in hac, nullus homo est bos: Nam quamvis signum (nullus) immediatè præcedat subjectū, tamen exercet vim & in subjectum, ut est signum universale, & in verbum, ut est signum negativum.

Object. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmativa, in eâ tamen negatio præponitur verbo principali. Ergò. Antece-

dens

dens patet, quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista propositio { In voce negativa est, quia copula negatur. / In sensu affirmativa, quia eam duplex negatio facit huic affirmanti æquivalere, homo est animal. }

Duo hic notanda de negationibus. Primò, Quòd duæ negationes tum solùm propositionem in sensu affirmantem faciunt, ubi altera negationum verbo immediatè præfigitur, aliter non faciunt affirmativam. Ut hæc propositio, non homo est non animal, affirmans formaliter est & quòad vocem & quoad sensum. licèt sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediatè præponitur. At hæc, non homo non est animal, affirmans est solùm quoad sensum & æquivalentiam, quia idem significat, quod homo est animal.

Secundò, Notanda hæc generalis regula, quòd pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modò una earum semper verbo immediatè præponatur, ut homo non est non animal, in sensu affirmativa est, ob pares negationes; hæc autem, non homo non est non animal, negativa, ob impares.

SECTIO

SECTIO. XII.

De triplici Interrogatione propoſitionis.

SEcundum triplicem propoſitionis diviſionem triplex fieri poteſt quæſtio de propoſitione. Nempè, quæ eſt aliqua propoſitio? quanta eſt? qualis eſt? Prima interrogatio quærit ſubſtantiam, ideoque ex diviſione propoſitionis ſecundum ſubſtantiam eſt reſpondendũ. Nempè eſſe categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, idecque ad eam ex diviſione quoad quantitatem reſpondendũ eſt, Nempè eſſe vel univerſalem, vel particularem, vel indefinitam, vel ſingularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam ſimiliter ex qualitatis diviſione reſpondendum eſt, Eſſe veram, vel falſam, vel affirmativam, vel negativã. Ut in hac propoſitione, Omnis homo vivit, ſi quæras quæ eſt? reſponde categoricam. Si quæratur quanta eſt? reſponde univerſalem. Si qualis? reſponde affirmativam. Unde verſus,

Quæ? Ca, vel Hyp. Qualis? Ne: vel Af. Vn.
Quanta? Pær. In. Sin.

Nota, quòd cùm propoſitioni attribuimus ſubſtantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & propriè dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, ſed analogicam & impropriè acceptam, quomodo ſumuntur pro iis quæ habent ſimilitudinem ſubſtantiæ, quãtitatis, qualitatis.

Sectio

SECTIO. XIII.

De Accidentibus Categoricæ propoſitionis, & primo de oppoſitione, ejuſque legibus.

Propoſitionis accidentia ſunt tria.
- Oppoſitio.
- Æquipollentia.
- Converſio.

Apud dialecticos eſt oppoſitio duplex
- Incomplexa, quæ eſt repugnantia duorum non permittentium ſe ſimul in eodē ſubjecto, ſicut calor frigori, viſus cæcitati opponitur, de hac agitur in poſt prædicamentis.
- Complexa, quæ eſt repugnantia propoſitionum, de quâ hoc in loco.

Oppoſitio eſt repugnantia duarum Categoricarum propoſitionum, vel ſecundum quantitatem, vel qualitatem, vel utramque, eodem manente ſubjecto & prædicato.

Ad quam definitionem intelligendam, notandum ad oppoſitionem, has conditio-
1. Quoad terminos, ut nulla vox mutetur.
2. Quoad terminorum ordinem, ut ſubjectū non mutetur in prædicatum, &c.
3. Quoad ſignificationē, ut unà cum eadem voce, eadem

nes exigi debere: ut idem sit subjectum, & prædicatum & copula, Tum dem significatio retineatur.

4. Quoad significandi modum, ut nulla sit in ullâ circumstantiâ loci, aut temporis &c. mutatio, sed iisdem prorsus modis omnes termini capiantur.

Est autem quadruplex propositionũ oppositio { Contraria, Subcontraria. } { Contradictoria, Sub-alterna.

Propositiones contrariæ, sunt duæ propositiones universales, sibi invicèm repugnantes secundum qualitatem. i. sunt universalis affirmativa & universalis negativa, ejusdem subjecti, & prædicati: ut hæ, omnis homo currit: nullus homo currit.

Propositiones sub-contrariæ, sunt duæ propositiones particulares sibi invicèm repugnantes secundum qualitatem, i. quarum altera est affirmativa, altera negativa: ut hæ, Aliquis homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ propositiones sibi invicèm repugnantes, & secundum quantitatem, & secundum qualitatem. i. sunt propositiones, quarum altera est universalis, altera particularis; altera etiam affirmativa, altera negativa: ut hæ, omnis homo est vivens, aliquis homo non est vivens.

Propositiones subalternæ, sunt duæ propositiones sibi invicèm repugnantes solùm secundum quantitatem, i. quarum una est universalis,

versalis, altera particularis, sed ambæ ejusdem qualitatis : ut hæ, omnis homo vivit, aliquis homo vivit.

Ex dictis apparet propositiones esse trifariàm oppositas, nempe vel

- Secundum qualitatem solùm, ut Contrariæ, & subcontrariæ.
- Secundum quantitatem solùm, ut subalternæ.
- Secundum utramque, tum quantitatem, tum qualitatem ut Contradictoriæ.

SECTIO. XIII.

De oppositarum legibus.

Contrariarum propositionum tres sunt leges.

- Prima. In materiâ necessaria, & impossibili, non possunt ambæ esse simul falsæ: ut, omnis homo est animal, nullus homo est animal, altera vera est.
- Secunda. In materiâ contingenti, possunt ambæ simul esse falsæ: ut, omnis homo est doctus, nullus homo est doctus, utraque falsa est.
- Tertia, Impossibile est utrasque contrarias in quavis materiâ esse simul veras: ut patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub-

Sub-contrariarum etiam propoſitionum tres ſunt leges, ſcilicèt

Prima. In materia neceſſariâ, & impoſſibili, ambæ non poſſunt eſſe ſimul veræ vel ſimul falſæ: ut quidã homo vivit, quidam homo non vivit: quidam homo eſt equus, quidam homo non eſt equus.

Secunda. In materiâ contingenti, ambæ poſſunt eſſe veræ: ut in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ ſunt.

Tertia. Impoſſibile eſt in quavis materia utraſque eſſe ſimul falſas, ſed altera ſemper vera erit, ut patet per omnia exempla diſcurrenti.

Contradicentium autem unica eſt & univerſalis lex. Impoſſibile eſt in quavis materiâ utraſque eſſe vel veras, vel utraſque falſas. Sed unam ſemper earum veram eſſe, alteram falſam neceſſe eſt. Ut omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat.

Prima. Si ſubalternans vel univerſalis ſit vera, tum etiam ſubalternata ſeu particularis erit vera. Sed non è converſo. Ut ſi hæc ſi vera, omnis homo ſpirat; tum & hæc

Sub-alternarum item duæ sunt leges.

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Secunda. Si sub-alternans seu particularis sit falsa, tum sub-alternans, seu universalis falsa erit. Ut si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è converso.

SECTIO. XV.

In quâ dubitationes resolvuntur.

Ob. ARist. dividens propositionem, *Lib.* 1. *Interpr. ca. de Enunciatione*, subalternarum propositionum non meminit. Ergò propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionū est duplex

Secundum qualitatem, & sic non opponuntur; hanc autem solum *Arist.* dividit.

Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Object. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, ut docet *Porphir.* in Communit. generis & proprii: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quodiam dissidentium

tum quantitate tum qualitate. Ergò eæ non sunt oppositionis species.

Resp. Genus est duplex

- Univocum de quo loquitur *Porphir.* tale genus oppositio non est.
- Analogũ, quod sustinet proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio; hoc verò prædicari potest secundum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergò in totâ propositione, aut in aliquâ parte, non in aliquâ parte, quia est idem subjectum, prædicatum, & copula in utrisque: Nec in totâ, nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse Ergò.

Resp. Propositio considerari bifariàm.

- Absolutè, secundum essentiam, sic non est in eis oppositio, cùm eadem omnes partes habeant.
- Contractè, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Unde non convenit propositioni in quantũ propositio, sed in quantum tanta vel talis propositio, s. universalis & particularis, affirmativa & negativa. Dico igitur oppositionem esse in totâ pro-

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis. Licèt autē ōnes partes eaē sint, quoad terminos, non tamen quoad enunciādi modū, quia in alterâ enunciemur affirmatè, in alterâ negatè, vel in alterâ universaliter, in alterâ particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ, quarum una continetur in alterâ Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub universali. Ergò.

Resp. Oppositio propositionum duplex est

Secundum rem, ut illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Secundum modum enunciandi, ut illæ quæ diversum habent modum sive qualitatis, cum altera affirmata sit altera negata, sive quantitatis ut cum altera sit universalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Istæ propositiones, *Socrates* vivit, *Socrates* non vivit, sunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergò contradictoriæ male definiuntur.

Per-

Solut. Contradictoriæ propositiones sunt duplices, nimirùm vel

Pe fecte, quæ & quantitate discrepant & qualitate, ut illæ quarum una est universalis, altera particularis, una affirmans altera negans.

Imperfectè, quæ in qualitate solâ dissentiunt, ut duæ singulares, quarum altera affirmativa, altera negativa est: ut *Socrates* est, *Socrates* non est. Perfecta autem contradictoria supra definebantur, non imperfecta.

Object. Indefinitæ propositiones sibi invicèm opponuntur, ut homo est niger, homo non est niger, At nec contrariè, quia hic solùm universales, nec sub contrariè, quia sic solùm particulares, nec aliquo alio modo ut ex earum definitionibus patet. Ergò divisio oppositionis insufficiens est.

Solut. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex. Altera

Formalis. Et sic, ut dictum est, solùm duæ universales quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt; & duæ, particulares, altera affirmans altera negans, subcontrariæ.

Secundum æquivalentiam, Et sic indefinitæ propositiones opponúntur contrariè aut subcontrariè. Nam semper

indefinitæ propositiones oppositæ, in materiâ necessarii contrariæ sunt, sub-contrariæ verò in materiâ contingente.

Object. In omni oppositione subjectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æquivocatio in propositione; sed in contradictoriis eodem modo non accipitur, quia in altera universaliter sumitur, in alterâ particulariter. Ergò inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictoriis eodem modo capitur subjectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem significat in utraque propositione: sed non quantum ad extensionem sive quantitatem significationis, quia in alterâ universaliter, in alterâ particulariter rem eandem significat: æquivocatio autem est non ubi quantitas, sed ubi significatio vocis immutatur.

Object. Illæ propositiones opponuntur contrariè, Omnis homo est albus, omnis homo est niger; At ambæ sunt affirmativæ. Ergò contrariæ malè definiuntur.

Secundum formam, quando iisdē existentibus propositionis partibus, contrarius enunciandi modus, ut altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ.

Se-

Sol. Contrariæ propositiones aliquæ dicuntur, vel

Secundum materiã, quando ipſarum propoſitionum partes ſibi invicèm ſunt contrariæ. ſic verò eæ propoſitiones contrariæ ſunt, cùm prædicata habeant contraria. Nota enim quòd contrarietas materiæ, à contrarietate terminorum: contrarietas formæ à contrarietate ſignorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, reſpectu habito ad prædicatum, non ſimpliciter reſpectu totius propoſitionis.

Objectt. Iſtæ propoſitiones, omne animal eſt homo, nullum animal eſt homo, ſunt contrariæ in materiâ neceſſariâ vel impoſſibili: at Si Ambæ ſunt falſæ. Ergò prima lex contrariarum falſa eſt. Major probatur, quia ſi eſſent propoſitiones contingentes, tum per ſecundã legem ambæ poſſent eſſe ſimul falſæ, & per definitionem contingentis ſuprà aſſignatam, omne animal poſſet eſſe homo, & ſic brutum homo eſſe poſſet.

Solut. Iſta regula ut reliquæ omnes, intelligenda eſt de materiâ & impoſſibili, ubi prædicatio directa eſt: At verò in iſtis prædicatio eſt indirecta.

Præ-

Prædicatio eſt
- Directa, quando cõmunius de eo quod eſt, minùs comune dicitur. ut homo eſt animal.
- Indirecta, quando id quod minùs commune eſt de eo affirmatur quod eſt magis commune: ut, animal est homo. Nota igitur quòd in omnibus iſtis regulis directa prædicatio intelligitur.

Object. Illæ propoſitiones, nullus homo eſt ſpecies, aliquis homo eſt ſpecies, ſunt contradictoriæ; at ambæ ſunt falſæ. Ergò lex contradicentium fallax eſt. Probo minorem: hæc enim, nullus homo eſt ſpecies, eſt falſa, quia homo in univerſali ſpecies eſt, ut ex definitione ſpeciei patet. Illa etiam falſa eſt, aliquis homo eſt ſpecies; nã aliquis homo eſt individuum ſcil. vagum; individuum autem ſpecies eſſe non poteſt.

Solut. Iſta regula intelligenda eſt in prædicatione reali, non intentionali.

Prædicatio enim
- Realis, ubi res de re prædicatur: ut, homo eſt animal, homo eſt doctus.
- Intentionalis, ubi vox aut prædicatur: ut, homo eſt ſpecies, animal eſt genus; in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet.

2. Vel dicendum quòd in eâ propositione signum (aliquis) potest esse determinatio

{ Rei, ad hunc sensum, aliquis homo, id est, homo particularis est species, sic quidem falsa est.

Modi, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo aliquo modo sumptus est species, sic vera est: quia homo aliquo modo sumptus, sc. in universali, est species.

Ob. Ad positionem vniversalis, non sequitur positio particularis; ut non sequitur, posito homine, poni *Socratem*, quia homo manet corrupto *Socrate*. At propositio sub-alternans est universalis, sub-alternata est particularis. Ergo male statuitur ea lex sub-alternarum, Si sub-alternans sit vera, sub-alternata est vera.

Solut. Universale est duplex.

{ Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis prædicari, ut animal, saxum, &c. Ad positionem autem talis universalis non sequitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil aliud est quàm universalis propositio. Ad ejus autem positionem, particularem poni necesse est.

SECTIO. XVI.

De Æquipollentia propositionum.

ÆQuipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per adventum negationis.

Ad cujus explicationem primò notandum, quòd æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

- Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquivalentiæ idem significant.
- Specialiter, & distincte, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadē significatio) terminorū aut propositionum, æquipollentia autē pro æquivalētiâ propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentiæ.

Secundò notandum, quòd duplex est propositionū æquivalentia,

- Materialis, ratione terminorum, quando sc. constant ex terminis ejusdem significationis; ut, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.
- Formalis, & artificiosa quando sc. propositiones (alter repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc verò sola hoc in loco intelligitur.

Notandum igitur, ut ex definitione colligitur, quòd duæ cõditiones ad propositionum æquipollentiam requiruntur.

1. Ut in sensu penitùs conveniant, eandémque planè significationem habeant, easdemque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis, qualitatis.

2. Ut ista æquivalentia fiat ratione adjunctæ negationis. Nam si à naturali conveniẽtiâ vel univocatione ipsorũ terminorum proveniat, propriè æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est hujus loci, quæ ambas conditiones habet.

SECTIO. XVIII.

De Æquipollentiæ Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo universali aut particulari præponatur negatio, æquipollet suo contradictorio. Id est, Si sint duæ propositiones sibi invicem contradictoriæ, præpositâ alteri earum negatione, fit alteri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, ut, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. ejusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo universali postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duæ propositiones universales sint, quarum altera negat, altera affirmat. i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Ut, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum post-posueris negationem, ut, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo universali, aut particulari, & proponatur & post-ponatur negatio, æquipollet suo sub-alterno. Id est, Si duæ propositiones sub-alternæ proponantur, ut. omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, ut, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breviter colligitur, quòd negatio signo atque subjecto propositionis

1. Præposita,
2. Postposita,
3. Præposita & postposita,

} In {

1. Contradictoriis,
2. Contrariis,
3. Subalternis,

} Æquipollentiam facit.

Exem-

Exempli gratia.

Non omnis, quidam non: Omnis non, quasi nullus.
Non nullus, quidam: Sed nullus non valet omnis.
Non aliquis, nullus: Non quidã non, valet omnis.
Non alter, neuter: Neuter non præstat uterque.

Notandum, quòd regulæ æquipollentiarum traduntur solùm de contradictoriis, contrariis, & sub-alternis: de sub-contrariis autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. *Præ. Contradic.* 2. *Post, Contrar.* 3. *Præ, postque, Sub-altern.*

1. Id est. Si uni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo unius ex contrariis post ponas negationem, facis æquipollentes ex contrariis. 3. Si signo unius ex sub-alternis, & præponas & post-ponas negationem, facis æquipollentes ex sub-alternis.

SECTIO. XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

Object. NUlla negatio dat propositioni quantitatem; ergò negatio præposita signo particulari ei non dat universalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est propositionis, qualitas autem quantitatē dare qualitas non potest.

Immediatum, quod est negare id, quod post se sequitur.

Mediatum, quod est ponere oppositum illius, quod ipsa negat. Itaque negatio per se solùm negat, per accidens tamen & ex consequenti variat & mutat quantitatem signi cui adjungitur. Ideóque quando negat quantitatem universalem, ex consequenti ponit particulárem, & negans particularem, ex consequenti ponit vniversalem, & denique negans negationem, consequenter ponit affirmationem.

Sol. Negatio duplicem habet in propositione effectũ, alterum

Ob. Contradictoriæ semper repugnant in quantitate & qualitate, ut ex earum definitionibus patet, ergò nunquã sunt æquipollentes. Argumentum clarum, quia æquipollentes in quantitate & qualitate conveniunt.

Resp. Verum est. Contradictoriæ quamdiu manent contradictoriæ, nunquam æquipollent. At negatione præpositâ : desinunt esse contradictoriæ, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio sive præposita, sive postposita signo est ejusdem semper naturæ & virtutis; at negatio præposita signo non facit æquipollere contrarias, sed contradictorias. Ergò nec post-

postposita contrarias æquipollerere facit.

Sol. Dicendum quòd negatio absolutè & in se considerata, eadem est ubicunque posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantùm negare, quod post ipsam sequitur in propositione. Ideò præposita quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam, si post-ponatur ut in contrariis, nequaquam tollit.

Objecti. Duæ sub-alternæ propositiones minùs repugnant quàm duæ contradictoriæ. Ergò facilius ad æquipollentiam revocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit una negatio. Ergò ad æquipollentiam subalternarum duæ negationes necessariæ non sunt.

Sol. Duæ negationes si voces respicias, plus aliquid sunt quàm una negatio: At quoad actum negandi minùs sunt, quia una alterius vim impedit. Idcircò qualitatem propositionis non immutant, (quod faciunt in aquipollentiâ contradicentium) sed quantitatē tolùm. Nam prior negatio facit ut mutetur quantitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adjicitur, non ut plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollētiæ in sub-alternis vera esset, tum duæ negationes affirmationem facerent, ut hæc, non aliquis homo non est doctus, æquipolleret huic, ōnis homo est doctus;

sed duæ negationes affirmationem non faciũt, quia affirmatio & negatio sunt oppositæ; at unum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest, quatenus alteram negationem negat; negatâ enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, à contrario suo tollitur, ut axioma Philosophorum habet. At una negatio non est alteri contraria, ergo una alteram non tollit.

Sol. Negationes illæ bifariàm considerantur, nempe vel

- Quatenùs negant ea quibus præponuntur, sic contrariæ non sunt.
- Quatenùs una negat, altera negatur, i. una quasi agit, altera patitur, & sic cõtrariæ dici possunt. Ex. g. In hac propositione, Non aliquis homo non vivit; Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, activè se habet & negat; sin verò ad negationem præcedentis, passivè se habet & negatur.

Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ, Quòd per negationem signo post-positam, non intelligitur immediata post-positio, ut sc. proximè sit post-posita signo

&

& præpoſita ſubjecto: Sed mediata, ut negatio ſigno & ſubjecto poſt-ponatur, & immediatè antecedat copulam propoſitionis. Nam aliter non totam propoſitionem ſed ſolummodò propoſitionis ſubjectum immutaret.

SECTIO. XIX.

De converſione Propoſitionum.

Apud Dialecticos triplex converſio eſt:

1. In rebus abſolutis, inter terminos qui de ſe mutuò univerſaliter affirmantur, ut inter hominem & riſibile: Nam omnis homo eſt riſibilis, & omne riſibile eſt homo.
2. In relativis, inter terminos qui ſe mutuò reſpiciunt, ut inter patrem & filiũ: Nam omnis pater eſt filii pater, & omnis filius eſt patris filius.
3. In propoſitionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos, qui hos tres converſionis modos accuratè nominibus diſtinguunt; & eam, quæ eſt inter terminos abſolutos, vocant convertibilitatem; quæ inter relativa, convertentiam; quæ autem inter propoſitiones, propriè converſionem.

Converſio definitur, Commutatio apta termino-

rum propositionis: Ad quam intelligendam nota quod dicitur.

Commutatio terminorum.] Ubi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, ut subjectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subjecti transeat; ut ex. gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] i. Cum tali habitudine & cohæretia ad se invicèm, ut in rectâ consequentiâ una propositio ex alterâ inferatur. Ut in his, nullus homo est equus, ergò, nullus equus est homo. Et in his, omnis homo est animal, Ergò aliquod animal est homo.

Nota autem, quòd ex his propositionibus, altera dicitur conversa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera verò convertens, ea nempe quæ est consequens.

Advertendum itaque, quòd tres conditiones requiruntur ad propositionum conversionem.

1. Ut sint eædem voces in utraque propositione, subjecti, prædicati, copulæ.

2. Ut sit Commutatio subjecti, in locum prædicati, & contrà.

3. Ut mutuò propositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. ut si una sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundum se totam, vel saltem aliquam partem. Quâ de causâ hæ non convertuntur, omnis homo

homo eſt animal, & omne animal eſt homo, quia prior vera eſt, altera falſa.

SECTIO. XX.

De tribus Converſionis Modis.

Eſt autem triplex converſio propoſitionum { 1. Simplex, vel univerſalis. 2. Per accidens, vel particularis. 3. Per contrapoſitionem.

Converſio ſimplex eſt 1 *mutatio mera ſubjecti in locum prædicati, & è contrà*: 2. *manente eadem propoſitionis quantitate et qualitate.* Cujus definitionis duæ partes notandæ ſunt.

Prior. *Pura mutatio ſubjecti in locum prædicati & è contra.*] id eſt, Mutatio tantùm ordinis terminorum. Ut diſtinguatur à converſione per contrapoſitionem, in quâ non ſolùm ordo terminorum mutatur, ſed etiam extenſio, cùm termini finiti mutentur in terminos infinitos.

Poſterior. *Manente eadem qualitate et quantitate.*] Quæ adjicitur, ut diſcernatur à converſione per Accidens, In eâ enim quantitas propoſitionis mutatur, ut infrà apparebit.

Univerſali negativæ, ut nullus homo eſt lapis. Ergò, nullus

Notandum verò, quòd hic conversionis modus convenit tantùm propositioni

nullus lapis est homo. Non autem universali affirmativæ, quia non sequitur, Omnis homo est corpus; Ergò, omne corpus est homo.

Et particulari affirmativæ, ut quidam homo est animal. Ergò, quoddam animal est homo. Non autem particulari negativæ, quia non sequitur; aliquod animal non est homo; Ergò, aliquis homo non est animal.

2. *Conversio per accidens, est* 1. *mera transpositio subjecti in locum prædicati, & è contrà.* 2. *Eadem manente qualitate, sed mutatâ quantitate.* Cujus etiam duæ partes.

Prior. *Mera transpositio subjecti, &c.* i. Mutatio solùm ordinis, ut distinguatur à conversione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manente qualitate, sed mutatâ quantitate,* i. universali propositione factâ particulari, ut distinguatur à conversione simplici.

Notandum verò, quod hoc conversionis modo convertitur solùm

Universalis affirmativa, in particularem affirmativam, ut omnis homo est animal: Ergò aliquod animal est homo. Et universalis negativa in particularem negativam. Ut nullus homo est equus. Ergò, aliquis equus non est homo.

3. *Conversio*

3. *Conversio per contrapositionem, Est* 1. *mutatio subjecti in locum prædicati & è converso.* 2. *Manente eadem quantitate & qualitate, sed* 3. *Terminis finitis mutatis in infinitos. Vt omnis homo est animal, & omne non animal est non homo.* Tres ejus definitionis partes.

Prima: *Mutatio subjecti, &c.*] In quâ cum aliis conversionis modis convenit.

Secunda: *Manente eadem quantitate, &c,*] Ut discernatur à conversione per accidens, in quâ quantitas universalis in particularem mutatur.

Tertia: *Mutatis terminis finitis in infinitos.*] Ut distinguatur ab utrisq; reliquis conversionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solùm ordinis vel quantitatis.

Notandum autem, quòd iste conversionis modus convenit tum propositioni

1. Universali affirmativæ, ut convertatur in seipsam, ut, Omnis homo est vivens: Ergò, omne non vivens est non homo.

2. Particulari negativæ, ut convertatur in seipsam, ut, Quidam equus non est albus. Ergò, Quoddam non album non est non equus.

Prima dicitur simplex, quia in ea est simplex & unica mutatio, scil. ordinis prædicati & subjecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda.

De istorum autem modorum nominibus, nota quòd conversio

Secunda, per accidens: quia per eam propositio non convertitur secundum se totam, sed secundū aliquam sui partem, i. non secundum omnia, sed quædam subjecta tantùm.

Tertia, per contrapositionem, quia in eâ est contraria terminorum positio, cum ponantur ut finiti in unâ, & ut infiniti in alterâ propositione.

Quocircà propria nota conversionis simplicis, est mutatio ordinis subjecti & prædicati, sine omni aliâ mutatione. 2. Propria nota Conversionis per accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria denique nota conversionis per contrapositionem, est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De prædictis conversionis modis nota hos Versus à Sophista.

Feci simpliciter, convertitur Eva per Acci.
Aß O per Contra: Sic fit conversio tota.

Ad hos ritè intelligendos. Nota, quòd *A*, est proprius character & nota, quâ Sophista designat propositionem universalem affirmantem. E. universalem negantem. *I*, particularem affirmantem. *O*, particularem negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i. universalis negativa designata per E, & particularis affirmativa designata per *I*, convertuntur simpliciter.

citer. *Eva*, i. universalis negativa designata per *E*, & universalis affirmativa designata per *A*, convertuntur per Accidens. *Ast O*, i. universalis affirmativa designata per *A*. & particularis negativa designata per *O*, convertuntur per contrapositionem.

Ne autem in propositionum conversione aliqua difficultas lateat, observandæ sunt hætres conditiones.

1. Ut in conversione totum extremum accipiatur, ut hæc propositio, nullus homo est pejor asino, non debet converti, Ergò nullus asinus est pejor homine, quia totũ prædicatũ non transponitur, sed nihil pejus asino est homo.

2. Ut sit eadem suppositio & significatio cujusq; termini in utraque, Ut hæc propositio, nullus homo est species: non potest converti, ergò, nulla species est homo, quia homo sumitur in priori distributivè, in posteriori confusè.

3. Ut observetur amplificatio in copulâ, i. conveniẽs extensio ipsius verbi ad aliud tẽpus, ut servetur apta terminorũ applicatio. Ut hæc propositio, aliquis vir fuit infans, converti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis, qui fuit infans, est vir.

SECTIO

SECTIO. XXI.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. HÆc propositio universalis affirmans [*omnis homo est visibilis*] cõvertitur in hanc (*omne visibile est homo*) simplici conversione *ut ex definitione patet*: Ergò, universalis propositio affirmans convertitur simpliciter.

Resp. 1. Propositiones duplices sunt, aliæ ex terminis

- Æqualibus, cùm subjectum & prædicatum æquè latè patent, ut in hac propositione, *homo est visibilis.*
- Inæqualibus, cùm subjectum latiùs patet prædicato, vel è contrà, ut in his propositionibus, *Animal est homo, Homo est animal*: de his verò, non de illis intelligitur, quòd simplex conversio negativæ, & non affirmativæ propositioni convenit.

Resp. 2. Vel dicendum, quòd duplex est conversio

- Materialis, ex mutuâ terminorum inter se cohærentiâ, & hæc convenire potest universaliter affirmantibus.
- Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conversionis pendet, & hæc solùm negantibus convenire potest.

Ob.

Object. Hæc est simplex conversio : *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*; quia non est conversio per *accidens*, aut per *contrapositionem*, sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem ; Ergò simplex conversio malè definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur quoad modum *enunciationis*, non quoad modum *conversionis* : nam idem modus conversionis convenit singularibus & indefinitis, qui convenit particularibus.

Ob. Non sequitur : *Quidam liber est in domo*, Ergò, *Quædam domus est in libro.* Igitur conversio simplex non convenit particularibus.

Resp. Non est legitima conversio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subjecti; sed sic converti debet : *Quidam liber est in domo* : Ergò, *quidam in domo est liber.*

Object. Ubi est mutatio à finito in infinitum, ibi mutatio quantitatis, sed in conversione per *contrapositionem* est talis mutatio. Ergò est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu ejusdem quantitatis, cùm idem signũ retineatur.

Object. Conversio est mutatio, ergò ubi est duplex mutatio, non est simplex conversio. At in conversione simplici est duplex mutatio ; nam tum subjectum, tũ prædicatum mutatur. Diversarum autem rerum diversa est mutatio. ergò non benè definitur simplex conversio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciantur partes propositionis, sed est unica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed unica in specie.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

PROpositio hypothetica est, quæ constat ex pluribus Categoricis per conjunctionē unitis: ut, homo vivit, & lapis non vivit, cujus definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ cōstat ex plurib. categoricis) spectat ad materiā: nā categoricæ propositiones sūt materia hypotheticæ.

Materia hypotheticæ duplex.
- 1. Proxima: ipsæ propositiones Categoricæ.
- 2. Remota: termini simplices, ex quibus Categoricæ conficiuntur.

Posterior (unitis per conjunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa unio categoricarum per conjunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma
- 1. Partis, quæ in categoricâ est ipsa copula: in hypotheticâ ipsa conjunctio.
- 2. Totius, quæ in categoricâ est unio extremorum per copulam: in hypotheticâ est unio Categoricarum per conjunctionem.

Est autem triplex propositio hypothetica: 1. Conditionalis. 2. Copulativa. 3. Dis-junctiva.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in quâ duæ categoricæ conjunguntur per notam conditionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Unde tres sunt species conditionalis.

1. Causalis, in quâ uniuntur propositiones categoricæ conjunctione causali, ut quia homo habet pulmonem spirat.

2. Rationalis, in quâ uniuntur conjunctione illativâ, aut argumentationis: ut, homo spirat, ergò pulmonem habet.

3. Conditionalis propriè in quâ uniuntur conjunctione conditionis: ut, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quòd in hisce omnibus argumentatio includitur, unde propositio altera dominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis: altera verò consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: ut in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2. Copulativa propositio est hypothetica in quâ conjunguntur plures propositiones categoricæ,

tegoricæ, per conjunctionem copulationis: ut Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio copulativa est duplex, alia
- 1. Expressa, ubi nota copulationis exprimitur, ut in præcedenti instantiâ.
- 2. Implicita, in quâ invenitur aliquod adverbiũ conjunctioni implicitè annexum.

Sive
- 1. Temporis: ut Quando ego curro, vos sedetis.
- 2. Loci: ut, Ubi ego studeo, vos luditis.
- 3. Adversationis: ut, *Paulus* est Apostolus, sicuti *Petrus*.
- 4. Relationis: ut, Tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa, aut tacita copulativa, inter copulativas recensentur, quatenus vi et sensu copulativa nota in illis semper includitur.

3. Disjunctiva propositio est, in quâ connectuntur plures categoricæ per conjunctionem disjunctivam: ut, *Socrates* fuit philosophus aut *Plato* non fuit.

1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum, quòd conditionalis ea vera, in quâ est bona consequentia, i. in quâ talis est cohærentia propositionum categoricarum, ut si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessariò erit vera, ut si homo spiritum ducit, tum vivit.

Ea autem falsa est, in quâ non est certa consequentia, & in quâ antecedens vera esse potest, interim ut consequens sit falsa: ut (si homo vivit, lucet sol.)

Veritas igitur, conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentiâ.

1. Utraque pars sit vera.

2. Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditiones requiruntur.

2. Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.

3. *Copulativa* vera est, cujus omnes propositiones categoricæ sunt veræ; illa autem falsa, in quâ aliqua ejus pars & aliqua propositio falsa est.

Unde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem unius falsitas sufficit: ut hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers;) hæc antem falsa (homo est rationalis, & equus est risibilis.)

4. *Disjunctiva* ea vera est, cujus aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa verò ea est, in quâ ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur: ut hæc veta, (ignis vel

est

est calidus vel frigidus) hæc falsa (vel homo est bos, vel equus est asinus.

Duplicia sunt accidentia categoricæ propositionis

1. Immediata, quæ naturam Categoricæ proximè sequuntur, ut quantitas & qualitas, & hæ conveniunt hypotheticæ gratiâ Categoricæ.

2. Mediata, quæ secundariò & mediante quantitate & qualitate conveniunt, ut oppositio, æquipollentia, conversio, & hæ hypotheticæ omnino non conveniunt.

Objectio. Hæc est conditionalis, si sol lucetur tum bos est animal, sed nec vera, quia consequentia mala est; nec falsa, quia ea non est falsa, cujus omnes partes sunt veræ, Ergò conditionalis malè definitur.

Resp. In eâ conditionali duo spectantur;

1. Materia, i.e. categoriæ ex quibus cõficitur, & quæ hanc est vera.

2. Forma, & consequentia unius ad alteram, & quæ hanc falsa est.

Ob. Illa propositio est copulativa, *Socrates* & *Plato* philosophantur, sed in eâ non sũt duæ propositiones categoricæ, ut per se patet, ergò non est hypothetica. Major manifesta est, quia est in eâ copulatio, ergò est copulativa.

Resp.

1. Impe-

1. Imperfecta, ſc. terminorum, quando in uno ſubjecto unóve prædicato plures termini copulantur per conjunctionem, & talis non facit hypotheticam propoſitionem.

Reſp. Copulatio eſt duplex.

2. Perfecta, ſ. propoſitionum, quando plures propoſitiones copulatur, & talis hoc in loco intelligitur, eſt ergo ea copulativa, quantum ad ſubjectum, non verò ſecundum ſe totam.

Ob. Totum nihil aliud eſt, quàm omnes ſuæ partes, ergò ut tota copulativa falſa ſit, neceſſe eſt, ut omnes ejus partes ſint falſæ, et conſequē- ter una pars nō ſufficit ad falſitatē copulativæ.

Reſp. Totum capitur

1. Diſtributivè pro omnibus partibus ſigillatim acceptis. & ſi ſ. tota ſit falſa, ſingulas partes oportet eſſe falſas.

2. Collectivè pro omnibus ſimul ſumptis, & ſic niſi omnes partes veræ ſint, propoſitio integra falſa erit.

Ob. Conjungere & diſ-jungere ſunt contraria: at contraria eidem ſimul non conveniunt ergò eadem conjunctio non poteſt ſimul conjungere & diſ-jungere eaſdem propoſitiones; conjunctio diſ-junctiva conjungit eas propoſitiones: ergò non diſ-jungit.

Reſp. Conjungere & diſ-jungere non ſunt contraria,

contraria, nisi idem modus intelligatur; sed et hic diversus modus; nam nota disjunctiva conjungit eas quantum ad voces: disjungit verò quantùm ad significata.

Object. Hæc disjunctiva est vera, *Johannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra ejus propositio est vera, quia aut prima aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinatè, sed indeterminatè; & sic disjunctiva vera requirit aliquam partem veram, vel definitè vel saltèm indefinite.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica, cùm constet ex duabus categoricis; in eâ tamen duæ categoricæ non uniuntur per conjunctionem: ergò hypothetica male definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis unitis per conjunctionem aut explicitam & apertam, aut implicitam & intellectam; sic in eâ propositione nota copulativa intelligitur in relativo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet:

SECTIO

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

Triplex est modus
- 1. Nominis, ut adjectiva, ut in hac, homo doctus disputat.
- 2. Verbi, ut adverbium, ut homo præclarè disputat; sic ut adjectiva determinationes sunt nominum, sic & adverbium verborum.
- 3. Propositionis, qui modum compositionis subjecti cum prædicato determinat, ut verum, falsum, impossibile, & possibile, necessarium, contingens.

Sunt autem duplices, alii nempè determinant secundum
- 1. Qualitatem solùm propositionis, sic verum vel falsum modi sunt.
- 2. Qualitatem materiæ propositionis, quæ sc. indicat qualis ipsa materia est, & sic solùm quatuor jam postremò nominati, propositiones modales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædam propositionis cōpositionē ratione materiæ determinans.

1. Ut determinet non aliquam propositionis partem,

Unde duæ conditiones requiruntur ad rationem modi, nempè
- sed totius propositionis compositionem: ut à nominis verbíque modis distinguatur.
- 2. Ut determinet eam ratione materiæ; i. ostendat cujus materiæ propositio est, ut distinguatur à verâ & falsâ, quæ solùm qualis sit compositio designant, sine respectu ad materiam.

Def. Modalis propositio est, quæ aliquo ex his quatuor modis est determinata. Necessarium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quòd non aliter se habere potest, ut (necessarium est hominem vivere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se habere, (ut impossibile est hominem esse asinum.)

3. Contingens, quod est & potest non esse; ut (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse; ut (possibile est aquam esse calidam.)

Notandum, quòd hi modi ponuntur dupli-
- 1. Ex parte vocis, quia ponuntur in propositione interdum, nempè
  - 1. Nominaliter, ut (possibile est hominem currere.) (Necessarium est hominem spirare.)
  - 2. Adverbialiter, ut (homo possibiliter currit,) (homo necessariò spirat.)

1. In

citer in propositione; altera enim est differentia

2. Ex parte loci ejus in propositione, quia ponuntur

1. In principio, ut (impossibile est hominem esse lapidem.

2. In fine: ut (homo est animal necessariò.)

3. In medio, ut (homo possibiliter currit.)

Est autem modalis duplex

1. Composita; in quâ idem tempus importatur, ut (impossibile est sedentem ambulare, & ambulare dum sedeat.)

2. Divisa, in quâ aliud tempus intelligitur, ut (possibile est sedentem ambulare) & eum, qui jam sedet posthac ambulare.

Notandum autem, quòd optima ratio discernendi sensum divisum à composito, à loco ipsum modi requiri potest. nam si intra propositionem modus ponatur, ut (homo albus possibiliter est niger) sensum divisum facit; at si extra propositionem materiam in principio ejus aut fine, ut impossibile est hominem album esse nigrum (hominem album esse nigrum impossibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam observat au-

thoritate fortassis aliquorum exemplorũ *Aristotelis*, at nullo præcepto facilè cõvinci potest.

Notandum, quòd modalis propositionis duæ sunt partes, { 1. Materia, quæ nihil aliud est, quàm ipsa categorica propositio. 2. Forma, quæ nil aliud est, quàm modus ipse ad determinandum categoricam adhibitus.

SECTIO. XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

DUplex est quantitas modalis propositionis, { 1. Dicti. 2. Modi.

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modali, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in universalem & particularem, nulla autem modalis ex parte modi indefinita est, aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis universalis est, quæ habet modum universalem, ut necessarium & impossibile.

2. Propositio verò modalis particularis est, quæ modum habet particularem, ut possibile & contingens.

Affirmatio etiam & negatio in modali esse potest duplex, altera { 1. Dicti. 2. Modi.

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo ut, non necessarium est hominem esse animal.

2 Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in purâ categoricâ: ut, necessarium est hominem non esse asinum. Similer dicendum de affirmatione, 1. Esse aliam Modi, quando negatio modum non præcedit.

2. Aliam Dicti quando non præcedit copulâ.

Ex quibus illa modalis simpliciter affirmativa aut negativa dicitur, quæ quoad modum talis est; illa verò quæ quoad dictum talis secundum quid modalis dicitur affirmativa vel negativa.

Unde patet eandem modalem & affirmativam negativámque diversâ ratione esse posse sicut ex modo & copulâ, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est, cujus materia necessaria est, ut necesse est hominem esse animal: falsa, cujus materia, aut impossibilis est, aut contingens, ut necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cujus materia est impossibilis, ut impossibile est hominem esse equum: falsa verò, cujus

materia vel est necessaria, vel contingens; ut impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est, cujus materia aut necessaria est aut contingens, ut possibile est hominem vivere, possibile est hominem currere: falsa cujus materia est impossibilis, ut possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cujus materia aut est necessaria, aut impossibilis; ut contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem est brutum.

Notandum, quòd omnes veræ propositiones modales necessariæ sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamvis materia alicujus modalis categoricæ, quam includit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: ut hæc propositio de modo contingenti, Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quàm contingens. Ista autem impossibilis est, equum esse album, est necessarium, quia licèt equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Object. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergò malè definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter.
1. Effectivè, & sic proferens propositionem omnimodè ipsam determinare dicitur, & hoc est agere.
2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Object. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita, omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergò.

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad
1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.
2. Compositionem subjecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, quia nullus modus, signúmve in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, ut per se, *Socrates* est animal, ergò non sunt quatuor solùm modi.

1. Primarii, solùm quatuor nominati.

Resp. Modi duplices sunt < 2. Secundarii, & sic sunt multò plures, ut utile, inutile; certum, incertum; per se, per accidens; qui tamen omnes ad quatuor prædictos reducuntur: sicut per se sub necessario, per Accidens sub contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est *Socratem* currere, sed in eâ non est propositio determinata, ergò modalis malè describitur; minor patet, quia *Socratem* currere, non est propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est possibile *Socratem* currere, significat, est possibile, ut *Socrates* sit currens; licèt ergo non sit propositio formaliter & explicata, est tamen virtualiter & implicitè.

Ob. Modus in modalibus est earū forma: sed quantitas sumitur ex materiâ, non formâ: ergò ex modo quantitas earum haberi non potest.

Resp. Quantitas subjectorum, sicut in puris Categoricis, materiam sequitur, sed quantitas compositionis subjecti cum prædicato, sicut in modalibus, formam sequitur.

Object. Affirmatio & negatio sunt contraria: ergò eadem modalis affirmativa & negativa esse non potest.

Resp. Verum est ratione eâdem: at quæ est affirmativa ratione modi, potest esse negativa ratione copulæ, vel è converso.

SECTIO.

SECTIO. XXV.

De Argumentatione.

EXplicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsâ argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio, in quâ propositio una ex alia vel aliis cõsequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: ut, homo est animal, ergò homo est corpus.

2. Dicitur (in quâ una propositio denotatur sequi ex aliâ vel aliis) quia sat non est ad naturam argumẽtationis, ut una sequatur ex alterâ, nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: ut, homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licèt in re ipsâ una sequatur ex alterâ, nisi per notam illationis explicetur.

Unde apparet tres esse argumentationis partes: nempe,

1. Illam, ex quâ altera infertur, ut in præcedenti exẽplo, homo est animal, & hæc nominatur antecedens.

2. Illam, quæ infertur, ut in eodem exemplo, homo est corpus, & hæc nominatur cõsequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimentem cõsecutionem, ut ergò, igitur, &c. quæ est quasi vinculũ & nodus antecedentis & consequentis.

1. Materiales, ut antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio conficitur.

Notandum, quòd harum partium aliæ sunt, nempè

2 Formales, forma autem argumentationis alia, nempè quoad

1. Vocem, ut nota illationis.

2. Significationem, ut ipsa connexio antecedentis & consequentis, & ipsa consequentia, quam illationis nota designat.

Notandum, quòd antecedens in argumentatione biformis esse potest, nempè

1. Simplex, ut in Enthymemate, ubi unica propositio præcedit notam illativam, ut, homo est corpus, ergò est substantia.

2. Duplex, ut in syllogismo, ubi duæ propositiones præcedunt notam illativam, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergò omnis homo est corpus: quarum priorem majorem appellant, posteriorem minorem.

Dividitur argumentatio dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.
2. Substantiam.

Argu-

Argumetnationum quoad qualitatem alia est

1. Bona, in quâ consequens necessariò infertur ex antecedente: ut, homo loquitur, ergò habet linguam.

2. Mala, in quâ consequens non rectè infertur ex antecedente: ut, homo loquitur, ergò est doctus.

Consequentia autem bona est duplex:

1. Quoad materiam, in quâ ob ipsarum rerum conjunctionem necessariam, una ex alterâ necessariò infertur: ut, *Socrates* est homo, ergò *Socrates* est rationalis: ibi enim bona consequentia est solùm ob necessariam connexionem hominis & rationis.

2. Quoad formam, in quâ propter modum collocandi, una sequitur ex alterâ: & non ob ipsarum rerum necessariam conjunctionem, sed propter modum collocationis propositionum. De Signis & Modis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est consequentia, licèt non quoad materiam: Omnis lapis est animal, omnis homo est lapis, Ergò omnis homo est animal. In hac enim licèt nulla sit ipsarum rerum connexio, tamen prioribus illis positis, necesse est sequi id quod infer-

infertur, propter modū collocandæ hujus argumentationis in figurâ & modo.

Secundò, divisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt:
1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autē duplex:
1. Categoricus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in quâ quibusdam positis & concessis, necesse est aliud evenire per ea quæ posita sunt & cōcessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus.
1. Remotum: sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In quâ quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo unica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figurâ ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundum modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est evenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differētiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus, licèt

licèt conclusio apparet sequi ex præmissis, non tamen necessariò sequitur.

5. Aliud] i. aliam propositionem, nempè conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principii) ubi conclusio eadem est cum præmissis.

Syllogismus autem duplex est, nempè
- 1. Perfectus, qui evidentem habet necessitatem suæ illationis, sicut sunt syllogismi, qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.
- 2. Imperfectus, qui non habet necessitatem suæ illationis evidentē, ut syllogismi in aliis modis et figuris confecti, qui aliter evidentiam suæ illationis non habent, quàm per eorum reductionem ad syllogismos primæ figuræ.

Syllogismus duas habet partes, nempè
- 1. Materiam, quæ duplex:
  - 1. Remora, sunt termini ex quibus propositiones constantur.
  - 2. Propinqua, sunt propositiones ex quibus immediatè conficitur syllogismus.
- 2. Formam, quæ etiam duplex:
  - 1. Ex parte terminorū, quæ appellatur figura.
  - 2. Ex parte propositionum, quæ nominatur modus.

De

De materiâ remotâ nempe terminis { Notandum, quòd tres ſunt termini in omni ſyllogiſmo, nempè { 1. Major. 2. Minor. 3. Medius.

Major terminus, vel majus extremum eſt, quod conjungitur cum medio in majore propoſitione.

Minor terminus, vel minus extremum eſt, quod conjungitur cum medio in minore propoſitione.

Medius verò terminus, eſt qui bis ſumitur ante concluſionem, i. ſam verò concluſionem non ingreditur, ut omne animal eſt corpus, omnis homo eſt animal, ergò omnis homo eſt corpus.

Animal eſt medius terminus, corpus eſt major, homo eſt minor.

Notandum, quòd omnis terminus bis ponitur in Syllogiſmo, major in majore propoſitione & cõcluſione; medius in majore & minore, nec omninò in concluſione: minor in minori propoſitione & concluſione.

Medius autem terminus nominatur à dialecticis { 1. Medium, quatenus unit & conjungit unum extremũ alteri. 2. Argumentum, quatenus eſt cauſa, ut concluſioni, de quâ dubitatur, fides adhibeatur.

De

De materiâ propinquâ, i. propoſitionibus. Propoſitiones item in omni Syllogiſmo tres ſunt, nempè,

1. Major quæ à dialecticis interdum abſolute propoſitio nominatur, prima ſ. Syllogiſmi enunciatio.

2. Minor etiam aſſumptio dicitur, quæ eſt ſecunda ſyllogiſmi enunciatio.

3. Concluſio, quæ notam illationis ſequitur, & ex majori, & minori infertur, & eſt tertia ſyllogiſmi enunciatio.

De formâ remotâ, ſcil. figurâ. Figura autem ſyllogiſmi eſt medii termini cum cæteris diſpoſitio quoad ſubjectionem & prædicationem.

Eſt autem figura triplex.

1. Altera in quâ medium eſt ſubjectū majoris propoſitionis, & prædicatum minoris, ut omne animal eſt corpus, vide inſtantiam præcedentem.

2. Altera eſt in quâ mediū eſt prædicatum in utraq; propoſitione ſ. majori & minori.

3. Altera in quâ medium ſubjectum eſt in propoſitione utraque; ut, omnis homo eſt corpus, aliquis homo eſt animal, ergo aliquod animal eſt corpus. Unde verſus (Sub præ. prima, tis præ. ſecunda, tertia bis Sub.

Sic

Sic exponitur; mediū in primâ figurâ, ſubjectum eſt in unâ præmiſſâ, prædicatū in alterâ; in ſecundâ figurâ, bis prædicatum, & prædicatum in utráq; præmiſſâ; in tertiâ figurâ bis ſubjectum, & ſubjectum in utráq; præmiſſâ.

De formâ propinquâ, i. modo. { Modus eſt ordinatio propoſitionum in ſyllogiſmo ſecundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogiſmorum autem modus duplex eſt; alii enim ſunt { 1. Indirecti, in quibus infertur concluſio, in quâ minus extremum de majori prædicatur; ut omne animal eſt vivens, Omnis homo eſt animal, ergo aliquod vivens eſt homo.

2. Directi, in quorum concluſione major extremitas prædicatur de minore, ut omne animal eſt vivens, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt vivens.

Eorum autem qui directè concludunt, alii ſunt { 1. Perfecti. 2. Imperfecti.

1. Perfecti, qui per ſe apparent neceſſariò concludere, & qui ita perſpicuè & clarè concluſionem inducunt, ut ipſo rationis lumine ejus firmitas in concludendo perſpiciatur; & tales ſunt modi quatuor in primâ figura.

2. Imperfecti, qui per ſe non ita apparent neceſſa-

ceſſariò concludere, ſed per reductionem ad alios ſyllogiſmorum modos evidentes fiunt; tales verò ſunt modi ſecundæ tertiæque figuræ, qui ad modos primæ figuræ reducũtur, ut infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero novem-decem, his verſibus continentur à ſophiſta. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darii. 4. Ferio. 5. Baralipron. 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapeſmo. 9. Friſeſomorum. 10. Ceſare. 11. Cameſtres. 12. Feſtino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Diſamis. 17. Datiſi. 18. Bocardo. 19. Feriſon.

Notandum quòd novem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor ſequents ad ſecundam, ſex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi ſunt, quinque verò poſteriores indirecti, in quibus quantum ad poſitionem terminorum in præmiſſis, nulla eſt differentia à perfectis modis, ſed ſolùm quia eſt inverſio terminorum in concluſione.

Quia in directis major terminus prædicatum concluſionis eſt, minor ſubjectum: In indirectis verò minor terminus prædicatum, et major ſubjectum.

Notandum autem quòd ex eâ literarum obſervatione, de quâ ſupra diximus in converſione, facile eſt ſyllogiſmos per omnes formare modos: Nam *A.* univerſalẽ affirmativam denotat, *E.* univerſalem negativam, *I.* particularem

rem

rem affirmativam, & particularem negativam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam ubi sunt plures, ultimæ adjiciuntur metri causâ: per primam syllabam major intelligitur, per secundam minor, per tertiam conclusio, ut in his exemplis.

Fig.
- 1. Barbara
  - Omnis virtus est qualitas.
  - Omnis justitia est virtus.
  - Ergo.
  - Omnis justitia est qualitas.
- 2. Cæsare
  - Nullus homo est expers rationis.
  - Omnis Asinus est expers rationis: Ergo
  - Nullus Asinus est homo.
- 3. Darapti
  - Omne animal est vivens.
  - Omne animal est corpus.
  - Ergo
  - Aliquod corpus est vivens.

Duplices sunt syllogismorum, aliæ
- 1. Generales omnium figurarum.
- 2. Speciales, quæ diversæ diversis figuris conveniunt.

Regulæ generales, quæ in omni syllogismo observantur, quatuor sunt.

1. Prima, Ex ambabus præmissis particularibus nihil sequitur in syllogismo, & quando utraque præmissa particularis est, nulla cõclusio ex his inferri potest.

2. Secunda,

2. Secunda, Ex ambabus præmiſſis negativis in ſyllogiſmo nihil ſequitur.

3. Tertia, Si aliqua præmiſſarum particularis ſit, oportet concluſionem eſſe particularem, quam particularis concluſio rectè inferri poteſt ex univerſalibus præmiſſis, ſed nunquam univerſalis concluſio ex præmiſſâ particulari.

4. Quarta, Si aliqua præmiſſarum fuerit negativa, oportet concluſionem eſſe negativam, nam ex puris affirmativis nunquam concluditur negativa..

De particularibus autem regulis, obſervandū quod duæ ſunt catholicæ regulæ primæ figuræ.

1. Prior eſt, In modis directis & perfectis primæ figuræ, ſemper oportet majorem eſſe univerſalem.

2. Poſterior eſt, In modis directis & perfectis primæ figuræ, ſemper oportet minorem eſſe affirmativam; unde ſi vel major ſit particularis, aut minor negativa in primâ figurâ, nihil ſequitur.

Secundæ item figuræ ſunt duæ leges & regulæ, 1. prima, oportet majorem ſemper eſſe univerſalem in ſecundâ figurâ.

2. Secunda, oportet concluſionem in ſecūdâ figura ſemper eſſe negativam; unde ubi in ſecundâ figurâ aut major particularis eſt, aut affirmativa concluſio, nihil ſequitur.

Tertiæ item figuræ duæ regulæ. 1. Prima, oportet minorem in tertiâ figurâ ſemper eſſe affirmativam.

2. Secunda,

2. Secunda, oportet conclusionem in tertiâ figurâ semper esse particularē; unde si aut minor sit negativa, aut conclusio universalis tertiâ figurâ, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clarè apparebit, inspiciendo particulares modos cujuslibet specialis figuræ.

Object. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumētari quod discurrere; discurrere autem est propria actio intellectus, at oratio est actio linguæ, dicitur enim oratio quasi ora ratio, ergo argumentatio non est oratio.

Resp. Argumentatio consideratur tum
- 1. Formaliter, quoad essentiam; sic est interior discursus intellectus.
- 2. Significativè, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, unde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in quâ omnes leges argumentationis observantur; sed in argumentatione malâ, ut homo est animal, ergo homo est Asinus, observantur omnes conditiones, cùm omnes partes legitimas habeat, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

- 1. Quoad formam, sic est bona.
- 2. Quoad materiam, sic est mala

mala. Nam ut sit bona secundum formam, satis est ut denotetur per notam conclusionis unam inferri ex altera; at verò ut sit bona secundum materiam, requiritur ut reipsâ inferatur. Et ut consequens necessariò pendeat ab antecedente.

Resp. Argumentatio bifariàm dicitur, aut

Object. Una species ejusdem generis non prædicatur de alterâ, sed exemplum est inductio, & Enthymema syllogismus, ut inquit *Arist. lib. 1. Demonstrat. cap. 1.* ergo membra conjunguntur, & mala est divino.

Resp. Syllogismus duplex

1. Perfectus, ex tribus constans propositionibus, & talis non est enthymema.

2. Diminutus, ex duabus conflatus, & talis ibi dicitur enthymema.

Inductio item duplex

1. Consummata, quæ est processus ab omnibus singularibus ad ipsum universale.

2. Inchoata, quæ est ab uno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid universale, & hujusmodi inductio exemplum est.

Object. Omnes species argumentationis ad Dialecticā spectant, sed solùm inductio & syllogismus ad Dialecticam spectant affirmante *Aristotele*

Aristotele allegato loco: Enthymema verò Exemplum ad oratores, ergo Enthymema Exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in exemplo & Enthymemate: { 1. Doctrina. 2. Et usus.

1. Doctrina & modus docendi præceptis quibus sunt formanda, & hæ pertinent solùm ad Dialecticam.

2. Usus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem; non enim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à Dialecticâ fabricatis utitur.

Object. Omne genus convenit æqualiter suis speciebus, nõ uni magis quàm alteri, sed argumentatio illis convenit inæqualiter, ut magis syllogismis quàm cæteris, cùm syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

Resp. Argumentatio cõsideratur quoad { 1. Essentiam, quæ definitione explicatur, sic æqualiter convenit universis. 2. Effectum, & actũ probandi & faciendi fidem, sic maximè syllogismo, inde inducti oni, Deinceps Enthymemati postremo exemplo.

De Syllogismo.

Object. Definitio constare debet ex genere proprio & differentiâ, ut asserit *Arist. lib. 6 Topicorum, cap. 3.* at oratio non est proximum syllogismi genus, sed argumentatio; ergo male definitur.

Resp.

Resp. Conveniens, id est, necessarium non est, ut docet *Arist.* eodem in loco.

Nam duo spectantur in definitionis constructione, scilicet

1. Modus, qui est ex genere & differentiâ.

2. Finis, qui est evidentia rei definitæ; in modo ergò artem respicimus, in fine cognitionem: quamvis ergò ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, ubi ipsum est notius.

Object. Si in syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum ōnis syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus; at id falsum est: Ergo.

Resp. Duplex intelligitur necessitas in syllogismo

1. Consequentiæ, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solùm in demonstrativo. Prior necessitas est hypothetica, quia concessâ præmissarum veritate, necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiva, posterior demonstrativo propria, prior omnium communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sùt propositiones in Syllogismo ergo sunt sex termini & non solùm tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo; sunt ergo tres solùm diversi in speciè, licèt sex sunt quoad numerum.

Object. Omnis terminus est quiddam extremum; at medium non est extremum; ergo nullus est medius terminus.

Resp. Medius terminus consideratur respectu
- 1. Præmissarum, quas semper aliquâ ex parte terminat & sic est extremum.
- 2. Extremitatum, quas unit & conjungit, & sic est medium.

Object. Syllogismus constat ex duabus tantùm propositionibus, ut affirmat *Arist. lib.* 1. *De monst. cap.* 3. Ergo non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantùm propositionibus, verum est præmissis, & eas *Arist.* intelligit.

Nam duplex est modus propositionum in syllogismo, nam aliæ se habent
- 1. Activè, quæ scil. ad alias inferunt ut præmissæ & tales duæ solùm sunt in syllogismo.
- 2. Passivè, quæ scil. ab aliis inferuntur, ut conclusio, & talis in syllogismo unica.

Object. Dispositio est actio, & disponere est agere; at figura non est actio; ergo non est modi termini dispositio.

Resp. Dispositio capitur bifariàm, nempè
1. Pro actu disponendi, & sic est actio.
2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à sophistâ.

Ob. Id quod prædicatur de utrisq; extremitatibus, est super utrasque extremitates: id quod subjicitur utrisq; est infra utrasq; :at medium non est supra aut infra extremitates, sed inter utrasq;ergò medium non est prædicatum in secundâ figurâ,& subjectum in tertiâ.

Resp. Medium duplex, alterum
1. Positione.
2. Conjunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, ut centrum in circulo.

1. Conjunctione, quod unit & conjungit extrema, & tale est medium in secundâ & tertiâ figurâ. Nam licèt sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem,est tamen inter extrema quoad conjunctionē, quatenus conjungit extrema in conclusione. At mediū in primâ figurâ est utroque modo medium.

Object. Impossibile,& necesse modus est, ut supra dictum est at non est ordinatio propositionum in syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus malè definitur.

Resp. Modus duplex,
1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit,de quâ dictum est.
2. Syllogismi, qui s. in ordinatione propositionum consistit, & talis hic definitur.

Objecti. Sequitur, *Socrates* est corpus: *Socrates* est rationalis, ergo quoddam rationale est corpus; ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.

Resp. Duplex est Syllogismus. { 1. Expositorius & informis. 2. Figuralis & artificiosus.

1. Expositorius & informis, qui est ille cujus Medium est singulare singulariter ac-, ceptum.

2. Figuralis & artificiosus, qui sc. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest ex singularibus, hic verò nunquam: itaq; quando dico syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo & figurâ.

Objecti. Medium in primâ figurâ includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem; ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens, idque secundum rem, sed non ingreditur per se & secúdum vocem, eo sc modo quo ponitur in præmissis.

Objecti. Sequitur in secundâ figurâ. Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis; ergo sequitur conclusio affirmans in secundâ figurâ.

Resp. Consecutio duplex est. { 1. Materialis. 2. Formalis.

1. Mate-

1. Materialis, quæ eſt ex rerum cohærentiâ, & talis bona conſequentia affirmativa eſſe poteſt in ſecundâ figurâ, ubi omnes termini æquales ſunt.

2 Formalis, quæ eſt ex propoſitionum diſpoſitione, & quæ eſt in aliquo iſtius figuræ modo, & talis ſolùm eſt negativa in ſecundâ figurâ.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogiſmorum.

NOtandum, quòd modi poſteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci poſſunt.

Conſideranda autem ſunt in reductione { 1. Finis & cauſa. 2. Modus & regulæ, quibus reductio perficitur.

1. Cauſa eſt imperfectio eorum ſyllogiſmorum, qui in earū figurarum modis efformātur.

2. Finis & uſus, ut ſyllogiſmis in quibus per ſe non appareat concludendi neceſſitas, fides & evidentia adhibeatur.

Reductio autem eſt duplex { 1. Per oſtenſionem. 2. Ad impoſſibile.

1. Per oſtenſionem, quæ eſt, cum aliquis imperfectus ſyllogiſmus ad perfectum reduci-

tur per conversionem alicujus propositionis per eosdem terminos, ut in Cæsare : Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo : Ad Celarent, per simplicè conversionem majoris : Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

2. Ad impossibile, quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliquâ præmissarum, infertur contradictorium alterius præmissæ, ut in Baroco: Omne vivens est animatum, aliquis lapis non est animatus ; ergo aliquis lapis non est vivens.

Retineatur major, Omne vivens est animatum ; sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est vivens, & infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primò, quòd sunt quatuor consonantes, *B. C. D. F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eadem consonante incipiunt, ut Cæsare & Camestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundò, notandum, quòd & quatuor aliæ consonantes sunt in syllabis, Primò *S.* & hæc denotat propositionem per vocalē præcedentem designatam convertendam simpliciter. Tertio *M.* & hæc notat transpositionem præmissarum, ut ex majori fiat minor. Secundò

dò P. & hæc notat eodem modo conversionem per accidens. Quartò C. & hæc notat talem modum reducendum per impossibile sumpto contradictorio conclusionis loco præmissæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO. XXVII.

De Enthymemate.

Def. ENthymema est syllogismus imperfectus, in quo ex unicâ propositione infertur conclusio, ut, omne animal vivit, ergo omnis homo vivit.

Notandum, quod syllogismus formaliter perfectus ex duabus præmissis conclusionem inferentibus consistit.

Ideóque cum Enthymema ex unicâ præmissâ constat, igitur imperfectus, quoad materialem sc. aut formalem perfectionem syllogismi esse dicitur: est tamen perfectus virtualiter, quatenus per unam præmissam explicatam, alteram in mente habet intellectam, unde a quâ firmum probandi robur habet atque syllogismus.

Syllogismus dicitur imperfectus biformis { 1. Evidentiam probationis. 2. Firmitatem probationis. } quoad

Quoad evidentiam probationis, & sic Enthymema imperfectus syllogismus verè dicitur, cum alterâ præmissâ careat, ex quâ infertur conclusio.

Quoad firmitatem probationis: & sic Enthymema imperfectũ non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quàm syllogismus.

Reductio ad Syllogismum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogismum per oppositionem præmissæ intellectæ; quomodo autem reducatur, intelligitur cum cognoscamus quæ præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis; nam si major terminus semel solùm sumatur, deficit major propositio; si autẽ semel minor, ea deficit; prædicatum autem conclusionis, major terminus, subjectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente & medio formanda propositio est, quæ adjecta prioribus consummatum syllogismum facit. *V. G* Omne animal currit, ergo omnis homo currit. Major terminus *currit*, ibi bis ponitur, ergo major propositio non deficit, sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantùm recensetur. Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, Omnis homo est animal, & perfectus evadit Syllogismus.

Object. Enthymema et Syllogismus sunt diversæ species argumentationis, ergò Syllogismus non prædicatur de Enthymemate, & consequenter malè definitur.

Resp. Enthymema & Syllogismus explicatus & perfectus sunt diversæ species : Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus non est prior Enthymemate, quia species ejusdem generis sùt simul naturâ, affirmante *Arist. in post-prædicamentis, in cap. de modis simul* : ergo Enthymema non reducitur ad syllogismum.

Resp. Prius bifariàm dicitur:

1. Origine, vel constitutione, sic Enthymema & syllogismus simul sunt, ut omnes species ejusdem generis.

2. Perfectione, & sic syllogismus est prior Enthymemate, & perfectior, & sic reducitur Enthymema ad syllogismum.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

Def. INductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad universale : ut, *Socrates* est rationalis, *Plato* est rationalis, & sic de cæteris : ergò omnis homo est rationali, & sic de cæteris : ergo omnis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione, quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens à singularibus) per eam

eam enim à Syllogismo & Enthymemate discernitur, quæ procedunt ab universalibus ad universalia, vel ad singularia : (à singularibus scil. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad universale) per eam autem discernitur ab exemplo, quòd ab uno singulari procedit ad aliud, & non ad universale.

Notandum, quòd singulare bifariàm accipitur.

1. Absolute, vel p o individuis ut *Socrate, Virgilio*

2. Comparatè, pro minùs universali, scil. pro inferiori respectu alicujus superioris, quomodo species alicujus generis possunt dici ejus singularia, utohomo, & brutum animalis; & hoc modo sumitur singulare in definitione inductionis.

Notandum item, quòd universale capitur

1. Indefinitè, ut in hac, homo spirat.

2. Universaliter, ut in hac, omni homo spirat; & hoc modo intelligitur fieri progressum ad universale in inductione.

Object. Argumentatio omnis est motus intellectus, & per consequens inductio : sed intellectus non procedit ex singularibus, cum non cognoscat singularia, cum propriùm objectum intellectus sit universale, ut singulare sensus. 1.

phyſ. cap. 3. Ergo inductio non eſt à ſingularibus.

Reſp. Intellectus conſideratur vel
1. Per ſe, & ſic ſolùm univerſalia cognoſcit.
2. Quatenus unitur cum ſenſu, & ſic cognoſcit ſingularia.

Object. In omni argumentatione antecedens debet eſſe notius conſequente : at ſingulare non eſt notius ſuo univerſali, ſed è contra, ut *Ariſt. phyſ. cap.* 1. docet : ergo non procedit à ſingularibus.

Reſp. Univerſale, quoad naturam ; ſingulare, quoad nos, notius eſt.

Notitia duplex :
1. Apprehenſiva, quâ aliquid quovis modo intelligitur : ſic ſingulare nobis notius quàm univerſale.
2. Demonſtrativa, quâ aliquid perfectè cognoſcitur : ſic univerſale nobis notius ſingularibus.

Object. In hoc argumento à ſingularibus ad univerſalia proceditur : *Socrates* currit, *Plato* currit, & ſic de cæteris omnibus hominibus : ergo omnis aſinus currit : tamen ibi non eſt bona conſequentia.

Reſp. Inductio eſt, in quâ arguitur à ſingularibus non ad quodvis univerſale, ſed eorum ſingularium quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO.

SECTIO. XXIX.

De Exemplo.

Def. EXemplum eſt argumentatio, in quâ ex uno aut quibuſdam ſingularibus alterum probatur, vi alicujus ſimilitudinis in ipſis exiſtentis: ut *Socrates* eſt rationalis, & *Plato* eſt rationalis, ergo *Nichomachus* eſt rationalis.

In quâ definitione partes obſervantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in quâ ex uno aut quibuſdam ſingularibus) nempè in antecedente poſitis, quæ adjicitur ad differentiam Enthymematis & Syllogiſmi quæ ab univerſalibus procedunt.

2. Poſterior (alterum ſingulare probatur) in conſequente inducitur, quæ differentia adjicitur ut diſcernatur ab inductione, in quâ ſingularibus collectis arguitur ad univerſale.

Tertia pars definitionis (vi alicujus ſimilitudinis in ipſis exiſtentis) quæ oſtendit unde vis probationis procedit in exemplo, nimirùm propter ſimilitudinem ipſorum ſingularium quorum alterum infert, alterum infertur ad ſe invicèm. Sicut autem Enthymema reducitur ad Syllogiſmum ſic exemplum ad inductionem, ſed duplici factâ mutatione, alterâ in antecedente, in qua perfectam oportet eſſe

enume-

numerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in universale.

Objecti. Unum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit tà magis noto ad minùs notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe
1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic unum singulare non est notius altero.
2. Quoad nos, & sic unum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Objecti. Quod rem solùm illustrat, id non probat: sed exemplum solùm illustrat, ut omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit unum singulare ex altero.

Resp. Exemplum spectatur vel
1. Sub generali ratione argumentationis, quatenus quædam argumentatio est, & sic probat.
2. Sub particulari ratione exempli, quatenus exẽplum est, & sic illustrat; probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

Exempla sunt duplicis ordinis: alia enim adhibita sunt

1. Ad præcepta intelligenda, & ea solùm illustrant.

2. Ad conclusiones inferendas, & ea procul dubio probant; maxima autē pars Dialecticorum diversa hæc exemplorum genera confundentes ex ignorantiâ, om[illegible] exempla illustrare solum[illegible]do, non probare existim[illegible] Hinc clamant, sed falsò, [illegible] imperitè, sine veritate [illegible] arte. Qui tamen error â [illegible]muni ore omnium & [illegible] affecit falso sono, & infec[illegible] animos falso sensu. Tantum est aliena lingua nostræ menti præjudicium.

FINIS.

LD 3868